

Područje današnje Općine Sveti Petar Orehovec u srednjem vijeku

RANKO PAVLEŠ

Mlinarska 32
HR-48 000 Koprivnica

Pregledni članak

Review article

Primljeno/Received: 02. 10. 2011.

Prihvaćeno/Accepted: 25. 11. 2011.

Područje obrađeno u ovom članku nalazi se zapadno i sjeverozapadno od Križevaca. U prvom dijelu obrađeni su posjedi Sveti Petar Orehovec i Guščerovec u vlasništvu srednjeg plemstva koje je većinom poteklo od župana Ižana koji je živio krajem XII. i početkom XIII. stoljeća. U radu ima riječi i o posjedu Sveti Mihalj-Miholec zagrebačkog biskupa koji se nalazio u okolici današnjih naselja Miholca i Fodrovca. U posebnoj cjelini obrađeni su dijelovi vlastelinstva Veliki Kalnik koje je zauzimalo sjeverni i južni dio opisanog područja. U sjevernom dijelu bila su naselja Hižanovec, Vinarec, Klenovec, Brestovica, Finčevac, Bogačevo i Zamladinec, a u južnom Rovci, Peršinovci, Zaistovec i Gregurovec. Navedeni posjedi i naselja obrađeni su na temelju poznatih podataka iz srednjovjekovnih dokumenata s naglaskom na analizi povijesne topografije.

Ključne riječi: Sveti Petar Orehovec, Guščerovec, Kamešnica, Klenovec, Šalamunovec, Miholec, Kamenik, Fodrovec, Veliki Kalnik, Hižanovec, Brestovica, Finčevac, Vinarec, Obrež, Gregurovec, Peršinovec, srednji vijek

Uvod

Srednji vijek na području Općine Sveti Petar Orehovec možemo pratiti od kraja XII. stoljeća, tj. na temelju isprave iz 1193. godine. Što se događalo prije toga, možemo samo pretpostaviti na temelju podataka o susjednim područjima. Arheološki nalazi iz ovog kraja gotovo i ne postoje, istraživanja nisu provedena pa se na ovaj način ne može nadopuniti naše znanje o srednjem vijeku.

Vrlo rano područje današnje općine podijeljeno je na nekoliko cjelina, a ta se podjela održala do kraja srednjeg vijeka, pa i puno duže. Na sjeveru se razvilo vlastelinstvo Veliki Kalnik sa svojim kmetskim podanicima, ali i s posebnim staležom kalničkih plemenitaša. Na jugu od Rovaca do Gregurovca pružao se drugi dio spomenutog vlastelinstva, također naseljen kmetovima i plemenitašima. Oko Miholca i Fodrovca nalazio se posjed zagrebačkog biskupa sa složenim društvom sa-

stavljenim od biskupskih kmetova, građana trgovišta Miholec te predijalaca u biskupovoj službi i njihovih kmetova. Istočnim dijelom današnje općine na crti Guščerovec-Sveti Petar Orehovec prostirali su posjedi malog i srednjeg plemstva od kojih se većina razvila iz imanja koje je početkom XIII. stoljeća bilo u vlasništvu Ižana o kojem će biti dosta riječi.

Sveti Petar Orehovec

O Svetom Petru Orehovcu u srednjem vijeku pisalo je nekoliko autora. Đuro Škvorc pisao je o Župi Svetog Petra,¹ a Pavao Maček o plemićkom rodu Orehovečkih.² Manje odlomke o spomenutoj

1 Đuro Škvorc, Župa Svetog Petra Apostola u Svetom Petru Orehovcu, *Cris*, god. VII., Križevci, 2005., str. 123-133.

2 Pavao Maček, *Rod Orehovečkih od Svetog Petra Orehovca*, Zagreb: Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«, 2008.

Slika 1. Područje Općine Sveti Petar Orehovec u srednjem vijeku

Župi napisali su Zdenko Balog,³ Žarko Domljan, Miljenko Fischer i Katarina Horvat-Levaj.⁴

Đuro Škvorc⁵ smatra da najstariji zapis o Orehovcu potječe iz 1201. godine kad se Sveti Petar Orehovec spominje u opisu međa biskupskog posjeda u Miholcu. Ali tad se ne spominje Orehovec nego susjed-međaš imanja Miholec, odnosno Kamenik što je vjerojatno staro ime za miholečki posjed. Riječ je o Ižanu za kojeg Đuro Škvorc piše da je najstariji poznati posjednik u Orehovcu. Ižan je međaš na istočnoj granici Miholca pa, ako se u ispravi nalazi opis međa miholečkog imanja, ne može biti posjednik u Orehovcu jer se istočno od Miholca nalazio posjed Guščerovec, a ne Sveti Petar Orehovec. Prema opisu međa koji donosim u poglavlju o Miholcu, s Orehovcem bi se prije mogao povezati Seulad, sljedeći međaš koji se navodi u opisu nakon Ižana.⁶ Ipak, možemo pretpostaviti Ižanovo posjedovanje zemlje u Orehovcu, ali drugačijim načinom dokazivanja, tj. činjenicom da su njegovi potomci imali posjede ovdje, što ću i dokazati niže u tekstu. Još je jedan podatak iz ovog davnog vremena možda vezan za Orehovec, a to je spominjanje istog Ižana 1217. godine⁷ na međi kaptolskog imanja Kamešnice odnosno Kalnika, kasnije dijela vlastelinstva Veliki Kalnik. Prema ovom drugom opisu međaš Ižan posjedovao je zemlje sjeverno od Orehovca pa je moguće da se radi o istom kompleksu zemalja povezanih

s Orehovcem. Ovo ostaje pretpostavkom dok se u detalje ne istraži granica kasnijeg velikokalničkog vlastelinstva. Đuro Škvorc⁸ navodi podatak o Janku, Jakši i Prevši, kasnijim vlasnicima u Orehovcu, ali, nažalost, ne piše iz kojeg je izvora preuzet ovaj dragocjeni podatak. Također ne piše ni odakle mu podaci da je i Guščerovec nekada bio dio orehovečkog imanja te da se posjed Orehovec u XIV. stoljeću raspao na dva dijela sa sjedištima u Guščerovcu i Bogačevu.

Najstariji spomen toponima Orehovca potječe iz 1217. godine⁹ kad se potok Orhouch (pravi-lnog naziva Orehouch) navodi na već spomenutoj međi Kamešnice, odnosno Velikog Kalnika. Kao imanje spominje se u izvorima mnogo kasnije, tj. tek 1312. godine¹⁰ kad Demetrije Lak prodaje svoje vinograde u Klenovcu i Orehovcu.

Od 1330. godine na temelju dokumenata možemo pratiti povijest jedne obitelji koja će kasnije nositi i pridjevak po ovom posjedu, tj. »de Orehowcz«. Dana 23. ožujka spomenute godine¹¹ kralj od davanja poreza oslobađa posjede Stjepana, Martina, Guke i Jurja, sinova Jurjevih i unuka Pavlovih. Oni nose pridjevak »de Kezchenouch«, a posjedi su im Kezchenouch, Orihouch, Zlaunyn et Sybnice. Kestenovec je možda današnji Kostanjevec kraj Gornje Rijeke, u nazivu »Orihouch« nije teško prepoznati pogrešno napisani Orehovec, »Zlaunyn« je srednjovjekovni posjed Zlonin sjeverno od Vrbovca, a »Sybnice« je Žabnica oko današnjeg Svetog Ivana Žabno. Ovakva rasutost posjeda diljem cijele stare Križevačke županije značajka je jedne velike obitelji koja je potekla od Ižana spomenutog početkom XIII. stoljeća. Navedeni sinovi Jurja mogu se povezati s Ižanom jer se u jednom dokumentu iz 1346. godine¹² za njih kaže da su roda Junkova, a Junko je bio roda Ižanova

3 Zdenko Balog, *Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku*, Križevci: Matica hrvatska, 2003., str. 13., 50., 92., 107. i 115.

4 *Križevci-grad i okolica*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta; Križevci: Ogranak Matice hrvatske u Križevcima.

5 Škvorc, *Župa Svetog Petra Apostola u Svetom Petru Orehovcu*, str. 123.

6 Na područje Svetog Petra Orehovca Ižana možemo smjestiti samo ako uzmemo međe imanja Kamenik Lelje Dobronić. *Lelja Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja iz god. 1201.*, RAD JAZU, knj. 283., Zagreb, 1951., karta 3. Kritiku njenog opisa međa iznio sam u poglavlju o Miholcu i pokazao da je taj opis manje vjerojatan od nekih drugih te da je 1201. godine opisana međa tadašnjeg i kasnijeg miholečkog imanja.

7 *Diplomatički zbornik/Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae*, (dalje CD), 1217., prije 23. VIII., str. 151.

8 Škvorc, *Župa Svetog Petra Apostola u Svetom Petru Orehovcu*, str. 123.

9 CD, III., 1217. prije 23. VIII., str. 150.

10 Josip Stipišić, Miljen Šamšalović, *Isprave u arhivu Jugoslavenske akademije, Zbornik Historijskog instituta Jugoslavenske akademije*, (dalje ZHIJA), vol. 2., Zagreb, 1959. i 1312., str. 299.

11 CD, IX., 1330. 23. III., str. 501-502.

12 CD, XI., 1346. 18. IV., str. 297.

(»de genere Isan«). Moguće je da je u Orehovcu bila starina cijelog ovog roda jer su kasnije ovdje imali posjede članovi svih grana roda. Ovo može biti dokaz da je Ižan 1201. godine imao posjed u Orehovcu, ali taj njegov posjed tad nije bio međaš Miholca. U popisu župa iz 1334. godine¹³ zapisano je da se crkva Svetog Petra nalazi na imanju Jurja, sina Pavlovog. Ovaj Juraj sigurno je otac gore navedenih četvero braće. Dvojica braće spominju se 1342. godine¹⁴ kao susjedi zemlje između potoka Klenovnika i Bogačeva (danas Črnc) u blizini crkve Svetog Petra. Susjedom se spominje i neki Pavao, vjerojatno rođak istih, sin Jakova i potomak podbana Jakše, Junkova brata.

Godine 1370.¹⁵ vlasnikom u Orehovcu spominje se Nikola, sin Petra od Svetog Ireneja (Guščerovec), a navodi se i njegov tast Ivan, sin Ivana i unuk već spomenutog Junka. Taj Nikola je 1374. godine¹⁶ bio u sporu oko Kestenovca s Martinom, jednim od gore navedene braće, sinova Jurja. U ovoj ispravi Martin prvi put nosi pridjevak »de Zenth Peter« po svom imanju u Orehovcu, odnosno po titularu ondašnje crkve. Sljedeće godine¹⁷ Martin se ponovo parniči, vjerojatno s istim Nikolom iz Guščerovca i njegovim bratom Ivanom, sinovima Petra i unucima Jakova te s Nikolom, sinom Stjepana od Cirkvene. Godine 1383.¹⁸ javlja se sljedeća generacija plemića od Svetog Petra, Martinovi sinovi Lovro, Juraj i Andrija. Oni prodaju vinograd Stjepanu, kalničkom plemenitašu, sinu Ižana. Vinograd se nalazio u predjelu nepoznate lokacije »Nogmal«, u području jurisdikcije Velikog Kalnika, a ovaj primjer dokaz je da su obični plemići mogli imati posjede na velikokalničkom vlastelinstvu. Godine 1385.¹⁹ izvršena je zamjena zemalja među plemićima iz udaljenih mjesta. Riječ je o sinovima Ivana s pridjevkom »de iuxta Velika«, tj. iz kraja oko potoka Velike

koji teče kraj Rovišća i utječe u rijeku Česmu i Nikoli, Lukinom sinu. S druge strane su Nikola od Cirkvene i brat mu Ivan s djecom. Prvi daju svoje imanje »Palatahel« kraj crkve Svetog Petra u Orehovcu čiji su susjedi isti plemići iz Cirkvene. Druga strana u zamjenu nudi zemlju u Cirkveni kojoj su susjedi navedeni sinovi Ivana i unuci Luke. Dakle, i jedni i drugi imaju imanja oko Cirkvene i Orehovca, kao što su i Martin od Orehovca i njegova braća imali imanja u oba ova kraja. Godine 1389.²⁰ već spomenuti Martinovi sinovi dijele posjede Kestenovec i Sveti Petar s Nikolom, sinom Stjepana od Štefanovca. Možda je riječ o istom Nikoli koji 1375. godine nosi pridjevak »de Cyrkvena« jer je Štefanovec bio u blizini Cirkvene. Dvojica Martinovih sinova, Lovro i Andrija, 1395. godine²¹ zalažu plemićima od Ravena dva selišta i dvije oranice na posjedu Sveti Petar Orehovec. Iz ovog dokumenta saznajemo bar za jedan mikrotoponim u okolici Orehovca, brdo Karličin kraj potoka Orehovca, ali i činjenicu da i ravenski plemići imaju veze s ovim posjedom, što nije neobično jer su i oni potomci Ižana kao i Orehovečki.

I sljedeće isprave govore o plemićima Orehovečkim i drugim plemićima koji imaju sjedišta u udaljenim mjestima, a vlasnici su posjeda u Orehovcu. Godine 1395. ²² plemići od Štefanovca i obitelj Mikčec iz Cirkvene dijele zemlje u Cirkveni i u Svetom Petru, a 1397. godine²³ Orehovec je jedno od imanja potvrđenih plemićima iz Svetog Ireneja, tj. Guščerovca. Zanimljiva je isprava iz iste godine²⁴ koja opisuje kako plemići od Svetog Petra, sinovi Martina, poklanjaju imanja plemićima od Štefanovca u Kestenovcu pod Kalnikom i u okolici današnjeg Žabna. Isti Martinovi sinovi se 1398. i 1399. godine²⁵ spore s plemićima iz Cirkvene. Godine 1400.²⁶ njihov mlin na potoku

13 Franjo Rački, *Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine*, STARINE JAZU, knj. 4., Zagreb, 1872., str. 220.

14 CD, X., 1342. 13. IV., str. 659.

15 CD, XIV., 1370. 9. IV., str. 250.

16 CD, XV., 1374. 7. III., str. 22-23.

17 CD, XV., 1375. 19. VI., str. 135-136.

18 CD, XVI., 1383. 11. VIII., str. 384.

19 CD, XVI., 1385. 23. VI., str. 529.

20 CD, XVII., 1389. 28. III., str. 190-191.

21 CD, XVIII., 1395. 26. V., str. 35.

22 ZHIJA, 2., 1395., str. 328.

23 CD, XVIII., 1397. 27. II., str. 194-195. Ostali posjedi su Sveti Irenej, Kamešnica, Kestenovec, Čanovec i Prešečna zvana i Gorinovec.

24 CD, XVIII., 1397. 18. XII., str. 299-300.

25 CD, XVIII., 1398. 18. IX., str. 368-369.; 1398. 30. IX., str. 372.; 1398. 29. X., str. 385.; 1399. 20. I., str. 411-412.

26 ZHIJA, 2., 1400. 15. I., str. 332.

Kamešnici izazvao je plavljenje zemlje plemića od Svetog Ireneja pa je ovaj predmet završio na sudu. U nedatiranoj ispravi iz drugog desetljeća XV. stoljeća²⁷ spominje se mlin na istom potoku koji plemići od Svetog Petra, zajedno s osminom svog imanja, prodaju nekome iz Globočeca i Potoka. Godine 1405.²⁸ još jednom se spominju ta udaljena imanja u rukama istih vlasnika. Tada se nalaže uvod Mirkovih sinova u imanja oko Cirkvene (Cirkvena, Babljak i Štefanovec) i oko Orehovca (Orehovec i Kestenovec). Podatak iz iste godine²⁹ kad se nalaže uvod bana »Pavla de Pecza« u posjed Orehovec zasad nisam uspio provjeriti pa ne znam odnosi li se on i na Sveti Petar Orehovec.

Godine 1414.³⁰ popisani su kolatori³¹ Župe Svetog Petra. Neki od njih vjerojatno su članovi stare obitelji Orehovečki, primjerice, Andrijin sin Petar, Lovrin sin Mihalj i Ivanov sin Ladislav, a ostalima zasad ne mogu utvrditi obiteljsku pripadnost. Kao što sam već naveo, Mirkovi sinovi Stjepan i Ivan, kao i Bekin sin Dominik, Stjepanov sin Juraj i Mihaljev sin Dionizije spominju se u vezi s Orehovcem 1405. godine. Udovica Mikčec iz Cirkvene i Tomo »Kustrer« iz Svetog Ireneja (Guščerovec), dvojica su kolatora iz te obitelji kojima je glavnina posjeda drugdje, ali imaju zemlje u Orehovcu i okolici. Zdenko Balog³² piše da su 1429. godine plemići iz Orehovca dobili »pravo mača« (»ius gladii«), tj. pravo da sude na smrt svojim podanicima. Podatak se vjerojatno ne odnosi na Sveti Petar Orehovec.

Godine 1449.³³ posjedi Orehovec, Kestenovec i Žabnica u vlasništvu Petra, sina Mihaljeva, Nikole Mikčeca, sina Pavlova (obojujica imaju pridjev »de Orehoucz Zenth Peter«) i nekolicine plemića iz Ravena bivaju oslobođeni nekih davanja. Orehovec se spominje i 1457. godine³⁴ s posjedima Klenovec, Bogačevo i Cirkvena, kad je njihov vlasnik Petar, sin Pavla od Cirkvene. Spomenuta imanja 1466. godine³⁵ u rukama su plemića iz Ravena. Petar iz Orehovca spominje se 1461. godine³⁶ kao susjed u sporu oko Dijankovca. Spor dokazuje da je posjedovao zemlje u blizini ovog sela zapadno od Križevaca, ali i kod Potoka pod Kalnikom jer je i tamo naveden kao susjed 1477. godine.³⁷ Iste godine³⁸ Petar je predložen za kraljeva čovjeka u nekoj istrazi što znači da je bio osoba izvjesnog ugleda, ali i znanja i iskustva. Godine 1493. Mirko od Ravena zalaže cijeli svoj dio imanja u Orehovcu Petru Mikčecu od Cirkvene.³⁹

U popisima poreza s kraja XV. i početka XVI. stoljeća pod imenom Orehovec popisani su različiti broj poreznih dimova. Godine 1512. iznosio je dvanaest, a 1520. čak trideset i osam dimova. Iako ovi popisi donose nove podatke, primjerice, može se vidjeti gospodarska snaga posjeda, ni sad sa sigurnošću ne znamo što je sve ime Orehovec obuhvaćalo. Popisi također bilježe i različiti broj vlasnika. U razdoblju od 1495. do 1512. godine Orehovec je imao dva, a 1520. godine šest vlasnika. Pretpostavljam da podaci iz 1520. godine najbolje ocrtavaju pravo stanje broja dimova i broja vlasnika jer u prijašnjim godinama većina posjednika nije popisana zbog različitih kriterija popisivanja ili oslobođenja od poreza. Među vla-

27 ZHIJA, 4., XV. st., str. 496.

28 ZHIJA, 2., 1405. 30. III., str. 336.

29 Ferdo Šišić, *Nekoliko isprava iz početka XV. st.*, Starine JAZU, knj. 39., Zagreb, 1938., str. 245-246.

30 Povijesni spomenici zagrebačke biskupije, (dalje PSZB), sv. V., Zagreb: Kršćanska sadašnjost, 1992., 1414. 30. X., str. 458.

31 Kolatori su bili zaštitnici i darovatelji crkve. Imali su pravo predlagati novog župnika i pokapati se u crkvi. Kolatorstvo je bilo nasljedno.

32 Balog, *Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku*, str. 66. U objavljenom registru o ovom događaju /ZHIJA, 2., str. 368./ spominju se plemići iz Rakovca i Bisaga te se ovdje radi ili o Svetom Petru u Novom Mestu kraj Bisaga ili o Preseki i tamošnjem Svetom Petru.

33 ZHIJA, 3., 1449. 25. I., str. 574

34 ZHIJA, 3., 1457. 13. II., str. 586

35 ZHIJA, 3., 1466. 9. I., str. 603.

36 Elemer Malyus, *A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban, Leveltari kozlemenyek*, VIII., Budapest, 1930., 1461. 30. VI., str. 94. i 95.

37 Emilij Laszowski, *Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, Vjesnik kraljevskog hrvatsko-dalmatinsko-slavonskog arhiva*, (dalje VZA), god. VII., Zagreb, 1905., 1477. 3. III., str. 16.

38 Laszowski, *Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, VZA VII.*, 1477. 18. III., str. 16.

39 ZHIJA, 4., 1493. 30. I., str. 470.

snicima navode se: Melkior (1495-1520. godine), Gašpar (1507-1520. godine), udovica Jurjeva (1495. godine), Juraj od Orehovca (oko 1500. i, vjerojatno, 1520. godine), Petar od Orehovca (oko 1500. godine), Baltazar (1517-1520. godine), Kerecheny (1513-1520. godine) i Petar Fintić (1513. godine).⁴⁰ Neki od navedenih vlasnika spominju se i u drugim dokumentima, primjerice, Gašpar kao banski čovjek u nekoj istrazi 1509. godine.⁴¹ Obitelj Kerecheny u vezi s Orehovcem spominje se od 1498. godine⁴² kad, osim Orehovca, stječu i susjedne posjede Bogačevo i Klenovec. Godine 1516. i sljedeće 1517.⁴³ sinovi Petra od Orehovca parniče se s Petrom Fintićem »de Polyanana« i s Pavlom Kerechenyem oko imanja »Erdelewshyna« na nepoznatoj lokaciji.

Što se tiče posjeda koje je obuhvaćalo ime Orehovec, značajna je isprava iz 1469. godine⁴⁴ u kojoj se govori da su kmetovi Nikole Mikčeca iz Selnika i Rukovca provalili u klet kmeta Matije Kuščera od Svetog Ireneja u Orehovcu. Za Mikčece se u ovom kraju pisalo da imaju posjed samo u Orehovcu, a iz ovog dokumenta vidimo da su posjedovali i navedena sela koja su vjerojatno bila u blizini Orehovca. Oba sela su nestala ili promijenila imena. Selnik je vjerojatno bio kraj potoka Salnika,⁴⁵ a za Rukovec se ni približno ne zna gdje se nalazio. Navedeno je dokaz da su podaci iz srednjovjekovnih isprava ograničeni i da je stvarnost mnogo složenija nego što se to čini na prvi pogled. I ovdje se pod

imenom Orehovec misli na njegovu širu okolinu s nekoliko manjih sela i zaselaka, a ne samo na naselje Sveti Petar Orehovec.

Crkva Svetog Petra u Orehovcu

Ova crkva prvi put spominje se u popisu župa iz 1334. godine.⁴⁶ Kao što sam već naveo, njena lokacija nije određena na temelju sela ili posjeda, već prema vlasnicima imanja na kojem se nalazila, što je rijetkost u ovom popisu. Sam objekt spominje se 1342.⁴⁷ i 1385. godine⁴⁸ kao ključna točka u opisu mjesta na kojem se nalazilo imanje, ali pritom ne saznajemo ništa detaljnije o njemu. Zanimljiv je podatak iz 1414. godine⁴⁹ kad se kolarima crkve spominje čak deset plemića, tipičnost za crkve okružene malim plemićkim posjedima. Godine 1421.⁵⁰ ovdje djeluje osim župnika i kapelan, a u popisu iz 1501. godine⁵¹ u crkvi službuje samo župnik. Današnja crkva sagrađena je u XVIII. stoljeću, a zvonik je nešto stariji i datira iz XVI. odnosno XVII. stoljeća.⁵²

Guščerovec

O Guščerovcu u srednjem vijeku zasad nema posebnih studija, već tek nekoliko odlomaka u radovima koji se bave drugim, susjednim područjima ili širom okolinom. Kratku povijest posjeda dali su Josip Bosendorfer,⁵³ uglavnom na temelju podataka mađarskog povjesničara Desza Csankya i Josip Buturac⁵⁴ na temelju Josipa Bosendorfera. Georg Heller⁵⁵ naveo je dokumente u kojima se,

40 Josip Adamček, Ivan Kampuš, *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Institut za hrvatsku povijest, 1976., str. 14., 16., 25., 52., 57., 92. i 121.

41 Laszowski, *Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca*, VZA VII., 1509. 13. XII., str. 23-24.

42 ZHIJA, 4., 1498. 4. V., str. 488.; 20. V., str. 488.; 19. VI., str. 489.; 12. IX., str. 490.

43 ZHIJA, 5., 1516., str. 537.; 1517. 15. II., str. 538.

44 ZHIJA, 3., 1469. 7. XI., str. 609.

45 Na to upućuje jedno od imena potoka Salnika koje se javlja u literaturi, a spominje ga Lelja Dobronić (Selnik) *Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog kap-tola prema izvorima XIII. i XIV. stoljeća*, RAD JAZU, knj. 286., Zagreb, 1952., str. 174. Vjerojatno se o istom selu, odnosno posjedu radi i u ispravi od 7. II. 1471. godine /ZHIJA, 3., str. 611./ u kojoj plemići Mikčeci prosvjeduju protiv uvoda plemića iz Potoka u imanja Žabnica i Selnik.

46 Rački, *Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine*, str. 220

47 CD, X., 1342. 13. IV., str. 659.

48 CD, XVI., 1385. 23. VI., str. 529.

49 PSZB, V., 1414. 30. X., str. 458.

50 PSZB, VI., Zagreb, 1994., 1421. 31. I., str. 7.

51 Rački, *Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine*, str. 220

52 Križevci-grad i okolica, str. 379.

53 Josip Bosendorfer, *Crtice iz slavonske povijesti*, Osijek: Tiskom J. Pfeiffera, 1910., str. 70.

54 Josip Buturac, *Povijest Gornje Rijeka i okolice*, Gornja Rijeka: Rkt. Župa Gornja Rijeka, 1979., str. 49.

55 Georg Heller, *Comitatus Crisiensis*, Munchen: Universität München, 1978., str. 89-90.

po njemu, spominje Guščerovec zvan i Sveti Irenej, a sličan je i rad Zdenka Baloga⁵⁶, uz dodatak nekoliko misli o srednjovjekovnom položaju naselja i crkve. Kratka povijest posjeda, kaštela i crkve iznesena je u knjizi »Križevci-grad i okolica«.⁵⁷ U svom radu o Župi Svetog Petra u Orehovcu Đuro Škvorc donosi i podatke o Guščerovcu.⁵⁸

Najstariji podatak o području današnjeg Guščerovca je iz 1201. godine.⁵⁹ Naime, spomenute godine opisane su međe zagrebačkog biskupa oko imanja Kamenik, kasnije zvanog Sveti Mihalj i Miholec, a kao istočni međaš spominje se Ižan. Budući da istočno od Miholca nije potvrđeno ni jedno drugo imanje, zasigurno je riječ o Guščerovcu i Ižanu, njegovom prvom poznatom vlasniku. Đuro Škvorc⁶⁰ piše da je kasnije njegov vlasnik bio Junko, župan iz Vrbovca. Autor nam ne navodi izvor iz kojeg je podatak preuzet pa se isti ne može provjeriti, ali kasnije spoznaje ukazuju da bi on mogao biti točan.

Godine 1252.⁶¹ vlasnikom imanja na zapadnoj međi križevačkog Gornjeg grada, između gornjeg toka potoka Petrovinca istočno od sela Dijankovca i međašenja s vlastelinstvom Veliki Kalnik spominje se neki Tiburcije. I ovdje bi mogla biti riječ o Guščerovcu, pogotovo uzmemo li u obzir sljedeće podatke. Crkva Svetog Ireneja prvi put spominje se 1343. godine⁶² kad se njome označuje položaj imanja Ivana, sina Ivanova, a unuka Junkova. Ovo je ujedno i prva izravna vijest o Guščerovcu na temelju koje saznajemo da je jedan od potomaka Ižana spominjanog početkom XIII. stoljeća ovdje imao posjed, što vjerojatno nije slučajno. Ako je

ovaj zaključak ispravan, onda je i župan Junko kojeg spominje Đuro Škvorc veza u nasljeđivanju između Ižana i Ivana, sina Ivanova. U dokumentu se govori o povratu navedene zemlje Ivanu koju mu je nepravom oduzeo ban Mikac. Ovakva oduzimanja bila su česta od strane bana Mikeca pa su kasnije vlasti morale vraćati oduzeto.

Godine 1348.⁶³ ponovo dolazi do djelomičnog omeđivanja Križevaca. Na otprilike istom mjestu gdje je 1252. godine bio međaš Tiburcije sad se nalazi imanje »Tyburchfelde«, u prijevodu »Tiburcijeva zemlja«, čiji je vlasnik već spomenuti Ivan, sin Ivana, a unuk Junka. Ako povežemo ove podatke s ispravom iz 1343. godine, možemo zaključiti da je »Tiburcijeva zemlja« staro ime za posjed Guščerovec ili bar za njegov istočni dio. Godine 1357.⁶⁴ imanje je zapisano kao Sveti Irenej po titularu crkve sagrađene na njemu. U istoj je ispravi zapisan i dio međa ovog posjeda koje su neobične. Naime, međa ide od potoka Kamešnice prema zapadu do potoka Črnca. Ovdje ne može biti riječ o zemlji na užem području uz Guščerovec, već o nekom udaljenijem mjestu i to prema jugozapadu gdje potoci Kamešnica i Črnec teku nedaleko jedan od drugoga. Problem je što se u sjevernom dijelu tog prostora nalazilo biskupsko imanje Miholec, a u južnom Gregurovec kao dio velikokalničkog vlastelinstva pa je ovu među teško točno smjestiti. Inače, kao jedna od strana u razmeđivanju ovdje je bio prisutan već spomenuti Ivan, sin Ivana.

Godine 1370. godine⁶⁵ prvi put spominje se neki plemić s pridjevkom » de Scentherney« po Svetom Ireneju. Riječ je o Nikoli, sinu Petra i zetu Ivana, sina Ivanova, koji ovdje nosi pridjev »od Dubovca«, ali nema sumnje da se radi o istom Ivanu kao u gore navedenim ispravama. I Nikola je najvjerojatnije iz razgranate obitelji Ižanovih potomaka. Taj Nikola je vlasnik zemlje u Svetom Ireneju i u Svetom Petru Orehovcu koji tamošnje zemlje, nakon što ih je založio, otkupljuje. Isti Nikola spominje se i 1374. godine⁶⁶ u sporu s plemi-

56 Zdenko Balog, *Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku*, Križevci: Matica hrvatska, 2003., str. 53. i 109. Neobično je da i Georg Heller i Zdenko Balog u popis dokumenata pod natuknicom Guščerovec stavljaju i nekoliko isprava u vezi s imanjem Kestenovec. Ova dva posjeda ponekad su imala iste vlasnike, ali nisam našao razlog da ih se smatram istim imanjem.

57 Križevci-grad i okolica, Zagreb, 1993., str. 329. i 331.

58 Škvorc, Župa Svetog Petra Apostola u Svetom Petru Orehovcu, str. 123-133.

59 CD, III., 1201., str. 9.

60 Đuro Škvorc, Župa Svetog Petra Apostola u Svetom Petru Orehovcu, str. 123.

61 CD, IV., 1252. 24. IV., str. 491.

62 CD XI., 1343. 13. IX., str. 86-87.

63 CD, XI., 1348. 28. VII., str. 480.

64 CD XII 1357. 4. IV., str. 401-402.

65 CD, XIV., 1370. 9. IV., str. 250.

66 CD, XV., 1374. 7. III., str. 22-23.

ćima od Svetog Petra oko imanja Kestenovec, a 1377. godine⁶⁷ je podbanov čovjek u nekoj istrazi. U potonjoj ispravi Nikola ima titulu magistra, što znači da je bio školovan.

Deszo Csanky⁶⁸ navodi podatak da je 1390. godine Guščerovec nazvan »Kwsthyerolcz alio nomine Zenternyh« što znači da se posjed već tad usporedno naziva po svecu titularu crkve i po vlasnicima. Nadimak, odnosno prezime Kuščer po kojem su nazvani i naselje i imanje potvrđeno je nešto kasnije, a prva osoba koja ga je nosila je Tomo od Svetog Ireneja. Njega i njegovog brata Mihalja 1397. godine⁶⁹ spominje isprava kojom su im potvrđeni posjedi Sveti Irenej, Kamešnica u blizini Guščerovca na potoku Kamešnici, Orehovec, Kestenovec (možda Kostanjevec kraj Gornje Rijeke), Čanovec (možda Čanjevo) i Presečna, današnje Presečno Visočko. Na temelju toga možemo zaključiti da su im posjedi raštrkani na širokom prostoru od Presečna do Guščerovca. Tomo i Mihalj sinovi su Nikole od Svetog Ireneja, vjerojatno istog onog Nikole o kojem je već bilo riječi. Braća 1400. godine⁷⁰ imaju neprilike s mlinom na potoku Kamešnici, a u vlasništvu plemića od Svetog Petra Orehovca. Sam Tomo se 1411. godine⁷¹ navodi susjedom imanja Dijankovec u blizini Guščerovca. Tad je i prvi put potvrđen nadimak obitelji Kuščer »Tomo, filius Nikolai Kuscher de Zenth Erney«, a otad će se on redovito javljati. Tomo je 1412. godine⁷² kraljev čovjek u nekom sporu, a 1414. godine⁷³ jedan je od kolatora crkve Svetog Petra u Orehovcu.

Godine 1435.⁷⁴ spominje se i Ivan, bivši plemićki sudac iz obitelji Kuščer. U razdoblju

od 1464. do 1469. godine⁷⁵ spominje se Matija Kuščer, uglavnom u vezi s poslovima njegovih kmetova iz Svetog Petra i Svetog Ireneja, ali i kao plemićki sudac i posebni izaslanik bana Jana Vitovca za šire područje 1461. godine.⁷⁶ Zanimljivo je da Matijini kmetovi imaju vinograde na području križevačkog Gornjeg grada. Josip Bosendorfer piše da je 1467. godine Matija dao imanje Guščerovec Ivanu od Korotne. Isti autor također piše da je imanje Guščerovec 1475. godine imalo sedam sela i trideset i šest plemićkih posjeda, vjerojatno misleći na kmetska selišta.⁷⁷ Danas nam nisu dostupni dokumenti s ovim podacima.

Godine 1472.⁷⁸ i opet 1478.⁷⁹ spominje se Matija Sudec od Guščerovca, drugi put s pridjevkom »de Werh«, koji je dobio jedno selište u selu Vrh na posjedu Guščerovec. Josip Bosendorfer donosi imena još nekih vlasnika u Guščerovcu, Horvata od Litve i Petra Horvata, vjerojatno iz iste obitelji, za kojeg piše da je 1490. godine prodao Guščerovec Ivanu Gjulaju.⁸⁰ Spomenuta prodaja blizu je godini nastanka popisa poreza pa se neki navedeni podaci mogu i provjeriti. U popisu iz oko 1500. godine spominje se Petar Horvat od Guščerovca koji je zasigurno ista osoba kao već spominjani Petar Horvat, ali nakon njega se ne navodi obitelj Gjulaj koju spominje Josip Bosendorfer, već su sljedeći vlasnici Guščerovca obitelj Pekry (Pakrački). Nakon Ladislava Pekrya popisano 1507. i 1512. godine, 1513., 1517. i 1520. godine⁸¹ vlasnica imanja u Guščerovcu je udovica Petra Bočkaja iz Rasinje. Prije Pekrya posjednik u Guščerovcu bio je spomenuti Petar Bočkaj koji je u po-

67 CD, XV., 1377. 17. III., str. 262.

68 Deszo Csanky, *Korosmegye a XV szadban*, Budapest, 1893., str. 64.

69 CD, XVIII., 1397. 27. II., str. 194-195.

70 ZHIJA, 2., 1400. 15. I., str. 332.

71 Malyus, A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban, LK, VIII., 1411. 5. VIII., str. 89.

72 Malyus, A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban, LK, VIII., 1412. 25. X., str. 90.

73 PSZB, sv. V., 1414. 30. X., str. 458.

74 Malyus, A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban, LK, VIII., 1435. 5. IX., str. 91.

75 ZHIJA, 3., 1464. 13. V., str. 598.; 1469. 8. II., str. 608.; 1469. 7. XI., str. 609.

76 Malyus, A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban, LK, VIII., 1461. 30. VI., str. 93.

77 Bosendorfer, Crtice iz slavonske povijesti, str. 70.

78 ZHIJA, 3., 1472. 29. IX., str. 614.

79 ZHIJA, 3., 1478. 10. XI., str. 623. Selo Vrh se možda nalazilo prema Dijankovcu gdje se 1484. godine spominje istoimena šuma /v. Malyus, A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban, LK, VIII., str. 97./

80 Bosendorfer, Crtice iz slavonske povijesti, str. 70.

81 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 16., 25., 51., 57., 92. i 121.

sjed uveden 1492. godine.⁸² Ovi podaci nisu točni u potpunosti jer bi, prema navedenom, Petar Horvat i Petar Bočkaj bili istovremeno vlasnici, ali to će se vjerojatno razriješiti daljnjim istraživanjima. Bočkajeva udovica u kontekstu Guščerovca spominje se i 1519. godine⁸³ kad Margareta, udovica Ivana Banfya od Donje Lendave prosvjeduje da se ona uvede u imanje Guščerovec. Godine 1533. godine⁸⁴ vlasnik ovog imanja je Ludovik Pekry.

Prema podacima iz popisa poreza, imanje Guščerovec ubrajalo se u srednje posjede, odnosno u manja vlastelinstva, zavisno od točke gledanja. U svojoj središnjici oko Guščerovca i Orehovca imalo je oko trideset i pet poreznih dimova, uz još desetak dimova u Beketincu kraj Dubovca. Ovotki broj dimova mogao je značiti od četiri do deset sela, ali nam dokumenti ne donose sva njihova imena. Znamo za Vrh, o kojem je već bilo riječi i Kamešnicu. Jedan način određivanja opsega posjeda mogle bi biti međe susjednih imanja pri čemu je olakotna okolnost da su se kod većine njih, primjerice, Velikog Kalnika, Miholca i križevačkog Gornjeg grada, granice malo mijenjale kroz povijest. Drugi način uključivao bi dokumente iz kasnijeg vremena, što nije sasvim pouzdano, ali može pomoći. U popisu poreza iz 1598. godine⁸⁵ nabrojeno je nekoliko sela koja su se ubrajala u Guščerovec, a to su Bočkovec, Guščerovec, Serdinci, Šalamunovec, Orehovec, Črnčevac, Beketinec i Dolenjanec. Ako izdvojimo Beketinec i Dolenjanec, vjerojatno današnji Doljanci kraj Du-

bovca i Serdince za koje ne znamo gdje su se nalazile, ostaju nam naselja jezgre posjeda. Na sjeveru bio je Orehovec koji treba samo djelomično uključiti u guščerovečki posjed jer je imao i druge vlasnike. Tu su sela Črnčevac i Bočkovec, tj. samo njihov južni dio jer je sjeverni bio u sklopu vlastelinstva Veliki Kalnik.⁸⁶ Na jugu posjedu je pripadalo samo središnje naselje Guščerovec i bliža okolina te, kako će se dalje vidjeti, dio područja Šalamunovca.

Crkva Svetog Ireneja u Guščerovcu

Kao što smo vidjeli iz iznesene građe, prvi podatak o ovdašnjoj crkvi po kojoj je određeno mjesto posjeda ovdašnjih plemića je iz 1343. godine.⁸⁷ Zanimljiva je činjenica da se crkva ne nalazi u prvom popisu župa Zagrebačke biskupije napravljenog tek nekoliko godina prije, tj. 1334. godine. Otad se titular crkve Sveti Irenej javlja i kao ime posjeda i kao plemićki pridjev. Godine 1484.⁸⁸ spominje se župnik u Guščerovcu Svetom Ireneju kad crkva od plemkinje iz Dijankovca dobiva na dar neke zemlje. U popisu župa iz 1501. godine⁸⁹ spomenuti župnik je popisan između župnika u Miholcu i onog u Svetom Petru Orehovcu, a prema popisima poreza, držao je mali posjed veličine od jednog do tri porezna dima. U Guščerovcu je popisan i jedan prebendar s dva porezna dima,⁹⁰ vjerojatno nadarbinom vlasnika posjeda. Katarina Horvat Levaj⁹¹ smatra da je stara crkva Svetog Ireneja bila nešto južnije od današnje kapele Svetog Antuna u Guščerovcu, a Zdenko Balog⁹² misli da je bila baš na mjestu ove

82 ZHIJA, 4., 1492. 5. VI., str. 468. Uvodu Petra u posjed protivili su se Petar Mikčec od Cirkvene, Katarina, kći pokojnog Jurja Vokšića »de Kamenna«, Sofija, kći nekadašnjeg bana Damijana i Andrija Britvić iz Dijaneša. Za Mikčece znamo da su imali posjede na području Orehovca kojih je dio mogao biti sporan u vezi s Guščerovcem. Kćer bana Damijana /to je ban Damijan Horvat od Litve/ je svakako u vezi s gore spomenutim Petrom Horvatom, posjednikom u Guščerovcu. Ostalo dvoje koji su uložili žalbu također su morali imati neka prava na dijelove Guščerovca, ali se zasad ne može ustanoviti po kojem kriteriju. Žalbe su odbijene jer se prosvjedovalo nakon što je prošao rok.

83 ZHIJA, 5., 1519. 3. II., str. 547.

84 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 133.

85 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 453.

86 Hrvatski saborski spisi/Acta comitialia, (dalje AC), IV., Zagreb, 1917., 1608. 24. IV., str. 504. i 505.

87 CD, XI., 1343. 13. IX., str. 86.

88 Malyus, A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban, LK VIII., 1484. 6. IV., str. 97.

89 Rački, Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine, str. 220.

90 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 14., 16., 25., 51., 57., 92. i 121.

91 Katarina Horvat Levaj, Guščerovec, u: Križevci-grad i okolica, str. 331.

92 Balog, Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku, str. 53.

kapele. Svakako su potrebni istraživački radovi kako bi se novim saznanjima o ovoj crkvi s dugom poviješću nadopunila slika sakralnih objekata križevačko-kalničkog kraja.

Kaštel Guščerovec

Utvrda u Guščerovcu prvi put spominje se 1492. godine⁹³ kad je »u posjed kaštela Guščerovec« (»in dominium castelli Kwsthyarowcz«) uveden Petar Bočkaj od Rasinje. Ovdje »castellum« označava cijelo imanje, ali se ono ne bi tako označavalo da nije bilo kaštela. Pretpostavljam da je kaštel, kao i mnogi drugi u sjevernoj Hrvatskoj, sagrađen za vrijeme osmanskih provala, sedamdesetih godina XV. stoljeća. Kasnije je nadograđen i pretvoren u dvorac. Nalazio se oko dvjesto metara jugozapadno od crkve, a danas je na njegovom mjestu samo malo uzdignuće veličine dvadeset sa dvadeset metara.⁹⁴

Kamešnica

Kamešnicom se u srednjem vijeku nazivalo nekoliko posjeda, tj. naselja uz istoimeni potok. Naselje Kamešnica i vesnikat nalazilo se na vlastelinstvu Veliki Kalnik, a ono postoji i danas. Imanje Kamešnica vjerojatno se nalazilo i kraj Ravena jer se u tom kraju spominju plemići s pridjevkom »de Kemechnicha«,⁹⁵ ali jedan s takvim imenom (»Kemechycha«) navodi se među posjedima plemića iz Guščerovca 1397. godine.⁹⁶ Naselje se moralo nalaziti uz potok Kamešnicu nedaleko Guščerovca. Pitanje je da li se radi o današnjem zaseoku Kamešnici kraj Gregurevca.

Klenovec

Pod ovim se imenom najprije javlja potok čije je ime pisano na različite načine, ali je gotovo sigurno da se radi o potoku koji teče pokraj sela Obreža, Vinarca, Svetog Petra Orehovca, a u blizi-

ni Miholca utječe u potok Črnc, nekadašnji potok Bogačevo. Po potoku je nazvan i posjed, a možda i naselje.

U jednom nizu isprava Klenovec se navodi i pod drugim imenom, tj. kao Vinarec. Niz počinje s ispravom iz 1342. godine⁹⁷ kad je taj posjed pod nazivom »Klenoucz alias Wygnarcz« u vlasništvu Finecovih sinova iz Finčevca, a potvrđuje im gaban Mikac. Prijepis i potvrda isprave napravljeni su 1454. godine⁹⁸ kad se imanje naziva samo Vinarec, a od 1456. godine⁹⁹ naziva se ponovo dvojnim imenom, Vinarec i Klenovec. Nije rijetko da neki posjed u srednjovjekovnim dokumentima nosi dva imena. U ovom slučaju Vinarec je u cjelini ili u svom dijelu uz potok nosio i ime Klenovec. Pitanje je da li se i u ispravama u kojima se Klenovec javlja radi o Vinarcu ili o drugom posjedu. U jednom registru iz 1312. godine¹⁰⁰ navodi se da je Demetrije Lak prodao svoje vinograde u Klenovcu i Orehovcu. Uz Orehovec, Klenovec se spominje i 1457. godine¹⁰¹ u vezi s plemićima Mikčecima, 1466. godine¹⁰² u vezi s plemićima od Ravena, a 1498., 1499. i 1502. godine¹⁰³ u vezi s Mikčecima i Kerečenima. Uz Orehovec i Klenovec, javlja se i Bogačevo, kao i udaljeni posjed Cirkvena. U popisima poreza u razdoblju od 1507. do 1513. godine¹⁰⁴ Klenovec ima samo jednog vlasnika, i to iz obitelji Kerečeni, koji posjeduje deset poreznih dimova. U jednom popisu navodi se s Orehovcem. Moguće je da se drugi Klenovec nalazio uz istoimeni potok, negdje u blizini Orehovca.

93 ZHIJA, 4., 1492. 5. VI., str. 468.

94 Žarko Domjan, Guščerovec, u: Križevci-grad i okolica, str. 329.

95 CD, XVI., 1380. 20. VIII., str. 114.; 1384. 2. XI., str. 489.

96 CD, XVIII., 1397. 27. II., str. 194.

97 ZHIJA, 2., 1342. 9. VIII., str. 304.

98 ZHIJA, 3., 1454. 15. V., str. 582.

99 ZHIJA, 3., 1456. 19. IV., str. 585

100 ZHIJA, 2., 1312. g., str. 299.

101 ZHIJA, 3., 1457. 13. II., str. 586.

102 ZHIJA, 3., 1466. 9. I., str. 603.

103 ZHIJA, 4., 1498. 4. V., str. 488.; 20. V., str. 488.; 19. VI., str. 489.; 12. IX., str. 490.; 1499. 25. VI., str. 493.; 8. XII., str. 494.; 1502. 27. I., str. 504.

104 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 25., 51. i 57.

Šalamunovec

Šalamunovec se prvi put spominje 1409. godine¹⁰⁵ kod kupoprodaje zemlje među križevačkim plemenitašima iz Dijankovca. Godine 1495.¹⁰⁶ posjednici iz Dijankovca prodaju dijelove posjeda u selima Šalamunovec, Erdovec i Dijankovec uz potoke Kamešnica i Petrovinec. Na temelju ovoga možemo zaključiti da u Šalamunovcu vlasnici nisu bili samo plemići iz Guščerovca, nego i iz Dijankovca.

Godine 1433. godine¹⁰⁷ spominje se Juraj iz Šalamunovca, izaslanik velikokalničkog kaštelana u nekom sporu na području Visokog na sjeverozapadu kalničkog kotara. Neobično je da netko s pridjevkom sela koje je svakako spadalo pod jurisdikciju križevačkih župana djeluje na području upravljanom iz Velikog Kalnika. Da li je Juraj stekao posjed na velikokalničkom području, a time preuzeo i sve obaveze kalničkih plemenitaša, zadržavši pridjevka po posjedu s kojeg je došao ili je postojalo još jedno selo Šalamunovec, možda negdje oko Visokog, ne može se sa sigurnošću tvrditi.

Miholec

O Miholcu kao srednjovjekovnom posjedu i naselju pisali su opširnije Josip Buturac¹⁰⁸ i Ivan Peklić.¹⁰⁹

Najraniji podaci o imanju Miholec dokumenti su u kojima se ono javlja pod drugim imenom, kao Kamenik. O dvama ispravama u kojima se spominje Kamenik pisalo je nekoliko autora. Lelja Dobronić¹¹⁰ prva je istraživala njegove međe i nacrtala

la kartu prostora koji je, po njenom mišljenju, ovo imanje zauzimalo, zaokruživši međom po-dručje oko današnjeg sela Bogačeva. Josip Buturac¹¹¹ je kritizirao njen rad, izjednačivši Kamenik s kasnije spominjanim imanjem Miholec zagrebačkog biskupa. Lelja Dobronić¹¹² nije prihvatila njegove argumente i u svom odgovoru napisala je da bi trebalo provesti dublja istraživanja kako bi se dokazalo da se u oba slučaja radi o istom imanju. Josip Buturac u kasnijem radu¹¹³ daje pomalo nejasno mišljenje o Kameniku. On pod natuknicom »Gospoštija Miholec« izjednačava Kamenik s Miholcem, kao i prije, ali u istom odlomku navodi međe imanja Kamešnice (Kalnika) iz 1217. godine i naziva posjed »...Kamenik ili Kamešnica...«. Dalje u radu ponovo piše da je Kamenik isto što i Miholec, a za Kamešnicu pak ima posebnu natuknicu u istom radu. Ivan Peklić¹¹⁴ prihvaća Buturčevo izjednačavanje Kamenika i Miholca, ali odbija s njima povezati podatke o Kamešnici iz 1217. i 1221. godine. Đuro Škvorc¹¹⁵ preuzeo je mišljenje o Kamešnici i Kameniku od Josipa Buturca. Pod natuknicom »Kamešnica« Anđelko Badurina i Miljenka Fischer¹¹⁶ navode podatke za posjede Kamenik i Kamešnicu, ali i za posjede koji su daleko odavde, primjerice, Kamengrad u Bosni. Zdenko Balog¹¹⁷ Kamenik spomenut 1193. godine izjednačava s Kalnikom, a za Kamenik iz 1201. godine prihvaća međe koje je postavila Lelja Dobronić, tj. Kamenik se, po njegovom mišljenju, nalazi »između Miholca, Orehovca i Gornje

105 *Povijesni izvori Slavonije, Baranje i Srijema*, sv. I., Osijek, 2002., str. 449.

106 Malyus, *A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban*, LK, VIII., 1495. 16. VIII., str. 99.

107 Laszowski, *Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca*, VZA, VII., 1433. 22. XII., str. 7.

108 Josip Buturac, *Regesta za povijest Križevaca i okolice*, Križevci: Skupština općine Križevci, 1991., str. 24-25.

109 Ivan Peklić, *Župa Miholec-DVD Miholec 1912.-2002.g.*, Miholec: Vatrogasno društvo Miholec, 2002., str. 34-38.

110 Lelja Dobronić, *Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201.*, RAD JAZU, knj. 283., Zagreb, 1951., str. 255.-257. i karta 3.

111 Buturac, Dobronić, *Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201.*, Rad JAZU, 286 (1951); *Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog Kaptola prema izvorima XIII. i XIV. stoljeća*, Rad JAZU, 286 (1952), *Historijski zbornik*, god. VII., Zagreb, 1954., str. 170.

112 Lelja Dobronić, *Osvrt na kritiku mojih Topografija srednjovjekovnih posjeda zagrebačkih biskupa i Kaptola*, *Historijski zbornik*, god. VIII., Zagreb, 1955., str. 246.

113 Buturac, *Regesta za povijest Križevaca i okolice*, str. 24-25.

114 Peklić, *Župa Miholec-DVD Miholec 1912-2002. g.*, str. 34-35.

115 Škvorc, *Župa Svetog Petra Apostola u Svetom Petru Orehovcu*, str. 123.

116 BADURINA – FISCHER, 1993., str. 346.

117 Balog, *Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku*, str. 18., 19., 110. i 111.

Rijeke«. Pod natuknicom Kalnik navodi i podatke za Kamenik iz 1193. i 1201. godine, isto kao i Georg Heller¹¹⁸ prije njega, a pod natuknicom Kamešnica uvrštava ime potoka »Camenni« iz opisa međa imanja Kamenik iz 1201. godine.

Iz navedenog se vidi da oko Kamenika ima mnogo nejasnoća, kao i još neiščitanih mogućnosti. Ovdje ću navesti prijevod teksta opisa međa imanja Kamenik iz 1201. godine,¹¹⁹ a zatim ih pokušati analizirati uz osvrt na mišljenja drugih autora.

Međa počinje na potoku Bogačevo i od nje ide uz veliku cestu prema zapadu, a zatim uz nekoliko međašnih oznaka dolazi do potoka Kameni koji i prelazi. Ovdje je međaš neki Tosimer. Zatim se međa penje do vrha brda gdje međaši sa zemljom Kinegini. Međa dalje nastavlja prema jugu uz mnoge međašne oznake i ponovo dolazi do potoka Bogačeva gdje je međaš Desislav. Međa zatim prelazi spomenuti potok prema istoku, a kroz veliku šumu dolazi do velike ceste u obliku križa gdje je međaš župan Bartol. Idući dalje uz veliku cestu, prelazi preko brda i dolazi do međašenja s Bogdanom, odakle ide prema sjeveru uz istu veliku cestu do međašne oznake napravljene od busenja uz koju je međaš Ižan. Zatim međa skreće prema zapadu do potoka zvanog Klenovnik gdje druga oznaka od busenja odvaja posjed Sovlada. Odavde međa ide do mjesta odakle je krenulo međašenje na potoku Bogačevo i tu završava. Potok Bogačevo, ovdje zapisan kao »Bogaxaum«, na kojem počinje međašenje svakako je današnji potok Črnc, što je i potvrđeno u nekoliko ispravama iz XIII. i XIV. stoljeća. Zapadno od njega je potok Kameni (»Camenni«) poznat samo iz ovog dokumenta. Budući da je riječ o potoku zapadno od Bogačeva (Črnca), to može biti ili potok Reka koji teče od Gornje Reke ili kratak potočić u blizini Dropkovca koji se ulijeva u potok Črnc kraj sela Bogačevo Riječko. Različita mišljenja o tome što se u srednjem vijeku smatralo potokom Kameni utječu i na donošenje zaključka o opsegu pa i smještaju imanja Kamenik. Problem kod izjedna-

čavanja potoka Kameni s potokom Reka je njeno rano javljanje pod današnjim imenom u dokumentima, već 1334. godine.¹²⁰ Treći potok na međi je Klenovnik (»Clenounich«). Većina autora slaže se da se ovdje radi o pogrešno zapisanom potoku Klenovcu.

U okviru pretpostavki da je potok Bogačevo današnji Črnc, potok Kameni današnja Reka, a Klenovnik potok Klenovec, Lelja Dobronić postavila je međe imanja Kamenik,¹²¹ ali, uz sav oprez, napravila je nekoliko grešaka. Prva greška je činjenica da je potok Klenovec prešla međom dva puta i tako proširila posjed na jugoistok. Druga greška je što joj međa ide uz potok koji se u srednjem vijeku zvao Brestovica, a on se ne spominje u opisu međa. Autorica je među razvukla previše prema sjeveru, što je neopravdano s obzirom na opis. Oslanja se samo na spomen velike ceste za koju smatra da je išla uz samo podnožje Kalničkog gorja. Velikih cesta bilo je više na ovom području i ni po čemu se ne može zaključiti da se radi baš o ovoj na koju misli autorica.¹²² Ovako zacrtanom međom autorica je zahvatila područja današnjih sela Bogačevo, Bogačevo Riječko, Dropkovec, Gornji i Donji Vukovec i Voljavec.

Druga inačica međe imanja Kamenik napravila bi se ako pretpostavimo da je potok Kameni onaj potočić koji teče kraj Dropkovca i utječe u Črnc. Tada bi se zaokružio vrlo mali posjed na užem području sela Bogačevo. I ova pretpostavka, kao i ona Lelje Dobronić, ima jednu veliku manu: u kasnijim dokumentima nema ni spomena o nekom posjedu zagrebačkog biskupa u kraju kojeg okružuju međe, već je to područje pretežno sa selima kalničkih plemenitaša. U blizini ovako rekonstruiranih međa stoljećima se nalazio biskupov posjed Miholec pa se nameće pretpostavka da je pod imenom Kamenik ipak riječ o njemu. Da bi se

120 CD, X., 1334. 22. III., str. 156.

121 Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201., karta 3.

122 Pretpostavljam da je na ovoliko širenje međe prema sjeveru utjecalo i spominjanje Ižana kao susjeda pa se autorica nastojala međom približiti Hižanovcu, iako inače ne povezuje Ižana s ovim selom.

118 Georg Heller, *Comitatus Crisiensis*, München: Universität München, 1978., str. 111.

119 CD, III., 1201. g., str. 8-9.

međe Kamenika primijenile na okolicu Miholca, nije potrebno više nagađanja no što ih je napravila Lelja Dobronić, ali treba izbjeći njene pogreške. Možemo sačuvati njeno izjednačavanje potoka Kameni sa Rekom, iz čega proizlazi da je Kamenik bilo starije ime za Reku) i pretpostavku da je Bogačevo današnji Črnc. S potokom Bogačevom problem je što je to ime više puta u srednjem vijeku potvrđeno za gornji tok današnjeg potoka Črnca, a za dio južno od Miholca ime Bogačevo zapisano je samo jednom i to 1238. godine¹²³ u okolici Dubovca. Godine 1357. godine¹²⁴ u istom kraju javlja se pod svojim današnjim imenom.

Ako zanemarimo navedene probleme, međa zapisana 1201. godine, a primijenjena na imanje Miholec krenula bi od potoka Bogačeva kod Selnice Miholečke i kod istog sela prelazila potok Kameni, odnosno današnju Reku. Zatim bi međa obuhvaćala prostor nepoznate veličine zapadno od potoka Bogačeva gdje nema određenih terenskih oznaka. Idući od zapada prema istoku južno od Miholca prešla bi potok Bogačevo. Nakon toga međa bi zaobišla Miholec te sjeverno od nje prešla potok Klenovec i opet stigla na potok Bogačevo, odakle je krenula. Očito je da ovakva međa ne zahvaća sela uz potok Vranču, primjerice, Fodorovec, koja su kasnije svakako bila dio imanja zagrebačkog biskupa. U ovoj inačici međe neke susjede mora se drugačije smjestiti. Primjerice, vlasnika Ižana, kojeg Lelja Dobronić prema međama locira na područje Svetog Petra Orehovca, sada treba smjestiti u Gušcerovec.

Lelja Dobronić je u svom radu dala i podatke za isti posjed iz 1193. godine¹²⁵ kad je opisan samo dio njegove međe. Tada su u sporu bili zagrebački biskup i neki susjedi ovog njegovog imanja. Na međi su potok »Rogozice«, potok »Bogoce«, brdo »Trabs«¹²⁶ i dolina »Jasconovina«. Poveznica s

međom Kamenika iz 1201. godine je potok Bogačevo, ali i Desislav, jedna od stranaka u sporu 1193. godine i susjed posjeda 1201. godine. Prema opisu međa 1201. godine, Desislav je međaš južno od Miholca, a ovdje, kraj sela Gorice, postoji toponim Rogosci¹²⁷ koji se može povezati s imenom potoka »Rogozice« koji se spominje 1193. godine i tako odrediti gdje je te godine napravljeno međašenje.

Nužno je reći nešto i o drugim osobama koje sudjeluju u sporu 1193. godine jer je to važno za povijest Miholca. U jednoj grupi osoba zapisana su dva kanonika i tri župana: vaščanski, dubravski i kamenički. Dubrava i Vaška bili su posjedi zagrebačkog biskupa kojima su upravljali župani pa nema sumnje da je i kamenički župan njegov službenik. Također je jasno da spomenuti župan upravlja posjedom Kamenik o kojem je ovdje i riječ, a da nema veze s, primjerice, Kalnikom koji su kasnije kratko držali zagrebački biskupi.¹²⁸ Tako dolazimo do prvog upravitelja biskupovog imanja kasnije zvanog Sveti Mihalj, odnosno Miholec. Od strane više vlasti, riječ je o pečujskom biskupu Kalanu, gubernatou Hrvatske, izaslana su u ovom sporu dva službenika od kojih je jedan križevački župan Ižan, možda ista osoba kao i međaš Ižan, što znači da se imanje nalazilo na području križevačkog, a ne kalničkog grada. Ovo je još je-

području sela Barlabaševca. Ne navodi izvor ove obavijesti, ali je možda mislio na brdo Trabanec /Karta 1: 25.000, sekcija MIHOLEC, Izdao i tiskao Vojnogeografski institut, Beograd, naručilac Geodetska uprava SR Hrvatske, 1982. g./ što se donekle uklapa u međe kako ih je zacrtala Lelja Dobronić, ali ne i u međe Miholca.

127 Karta 1:25.000, sekcija MIHOLEC. Sličan toponim (Rogošci) postoji i južno od sela Podvinja, a jedino što bi moglo spajati ova dva toponima je na kartama neimenovani potočić koji teče uz oba mjesta i zapadno od sela Gorice te utječe u potok Vranču između Donjeg Fodorovca i Ferežana. Vjerojatno se ovaj potočić u srednjem vijeku zvao Rogosci te je ostavio na oba svoja kraja toponime nazvane po njemu. Inače potočić nije ucrtan na karti 1: 25.000, ali jest na karti 1:50.000, sekcija ČAKOVEC 4., Geografski institut JNA, Beograd, 1951. godine.

128 Zdenko Balog smatra da se ovdje radi o kalničkom županu./Balog, Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku, str. 18./

123 CD, IV., 1238., str. 71.

124 CD, XII., 1357. 4. IV., str. 402.

125 CD, II., 1193.g., str. 265. Ovo je najstariji dokument iz ovog kraja te se može reći da s 1193. godinom počinje povijest područja općine Svetog Petra Orehovca.

126 Buturac, Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201., str. 170. / piše da se ovakav toponim nalazi na

dan argument koji ide u prilog tendenciji da ga se smjesti južnije, a ne toliko sjeverno, kao što je to učinila Lelja Dobronić.

Inače, izjednačavanje Kamenika s naseljem, točnije naseljima Kamešnica i s bilo kojim od oba Kalnika, što je slučaj kod nekih autora, treba odbaciti jer se ni na koji način ovi toponimi ne mogu povezati. Zajedničko im je samo što svi u osnovi imena imaju riječ kamen.

Pod imenom Svetog Mihalja, titulara ovdajšnje crkve, naselje se prvi put spominje 1244. godine.¹²⁹ Tad je na međi imanja Dulepska na gornjem toku potoka Dulepske zabilježena cesta iz Svetog Mihalja prema Zagrebu. Sljedeće spominjanje je iz 1252. godine¹³⁰ i to opet u kontekstu ceste, samo što se ovaj put radi o cesti koja vodi iz Križevaca u Sveti Mihalj.¹³¹ Oba podatka govore nam da je već sredinom XIII. stoljeća Sveti Mihalj bio važna točka u prostoru, budući da se po njemu određuju ceste.¹³² Godine 1318.¹³³ kad biskup dodjeljuje jedan predij, vjerojatno kasniji Fodrovec, na korištenje unucima Danotha, imanje se ne spominje imenom, ali se sigurno radi o njegovom dijelu. U ispravi biskup svoj posjed naziva »naša županija pod Kalnikom« (»comitatus noster sub Kemlek«). Nazivanje imanja županijom u ovom slučaju nije neobično, ako znamo da je ovdje 1193. godine upravljao jedan od biskupovih župana. Godine

1325.¹³⁴ spominje se župnik iz Svetog Mihalja kao svjedok u sporu oko posjeda Sveštenovec. Godine 1342.¹³⁵ posjed se izravno navodi pod imenom Sveti Mihalj, i to kao susjed nekom imanju između potoka Klenovec i Bogačevo (Črnc).

Krajem XIV. i početkom XV. stoljeća, u vrijeme građanskog rata, imanje su okupirali banovi Pavao Bissen i Pavao »de Pech« koji su toliko štete nanijeli stanovnicima da im biskup 1409. godine¹³⁶ smanjuje davanja, a iste godine¹³⁷ potvrđuje povlastice Miholcu. Godine 1410.¹³⁸ i 1412.¹³⁹ biskup ovaj svoj posjed naziva distriktom. Oba puta spomenut je predij Fodrovec u distriktu Svetog Mihalja. Zanimljiv je ovaj drugi dokument u kojem se predij Fodrovec izuzima od naselja Sveti Mihalj i vesnika u njemu. Razlog tome je činjenica da su početkom XV. stoljeća naseljem i cijelim posjedom, odnosno distriktom Svetog Mihalja upravljali vesnici iz Svetog Mihalja, što je promjena u odnosu na prijašnju upravu župana. Drugi važan podatak u istoj ispravi je da se stanovnici Svetog Mihalja nazivaju »građani i gosti« (»cives et hospites«), što znači da je naselje već tada imalo povlastice trgovišta. Ovo potvrđuje i dokument iz 1419. godine¹⁴⁰ »kad je Sveti Mihalj kraj Kalnika« jedan od triju trgova gdje se treba objaviti sudski poziv na neki spor (ostala dva mjesta za objavljivanje su Križevci i Ludbreg). Ovakve objave vršile su se na mjestima sajмова, a većina naselja koja su se spominjala u ovom kontekstu, kasnije se javljaju ili kao vlastelinska trgovišta ili kao slobodni kraljevski gradovi. Sveti Mihalj se 1423. godine¹⁴¹ navodi kao »libera villa«, tj. »slobodno selo« ili, točnije, »slobodno naselje« kakvih je bilo više na imanjima zagrebačkog biskupa.

Sredinom i krajem XV. stoljeća Sveti Mihalj se kao posjed ne spominje u dokumentima, razlog tome vjerojatno je činjenica da mnogi izvori za

129 CD, IV., 1244. 5. X., str. 242.

130 CD IV., 1252. 24. IV., str. 491.

131 Ista je cesta vjerojatno spomenuta i 1409. godine /*Povijesni izvori Slavonije, Baranje i Srijema*, sv. I., Osijek, 2002. godine, str. 449/, ali se tada određuje da vodi iz sela Dijankovca u Sveti Mihalj.

132 Ove dvije ceste nisu jedna cesta, tj. ne čine cestu Križevci-Zagreb kako zaključuje Zdenko Balog/Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku, str. 52./ jer je nelogično da se iz Križevaca u Zagreb prvo ide prema zapadu (zapravo sjeverozapadu), a zatim skreće prema jugozapadu. Cesta Križevci-Sveti Mihalj vodila je iz Križevaca prema zapadu, u Zagorje, odnosno na sjeverozapad prema prijekoju kod Čanjeva i Grebena, a cesta Sveti Mihalj-Zagreb bila je usporedna sacestom Križevci-Zagreb koja se spominje u srednjem vijeku u okolici Ravena. Iz svih podataka jasno je da je Miholec bio važno lokalno križište putova, ali nije bio na cesti Križevci-Zagreb.

133 CD, VIII., 1318. 25. V., str. 500-501.

134 CD, IX., 1325. 17. III., str. 229.

135 CD, X., 1342. 13. IV., str. 659.

136 PSZB, V., 1409. 4. VII., str. 324.

137 PSZB, V., 1409. 3. IX., str. 335-336.

138 PSZB, V., 1410. 21. I., str. 341.

139 PSZB, V., 1412. 18. IX., str. 390.

140 PSZB, V., 1419. 2. VII., str. 571.

141 PSZB VI., 1423. 9. V., str. 120.

ovo razdoblje još nisu tiskani.¹⁴² U popisima poreza 1507. i 1512. godine Sveti Mihalj naziva se trgovište (»oppidum«), što nije slučaj u kasnijim popisima iz 1513., 1517. i 1520. godine.¹⁴³ Pod njegovim imenom vjerojatno su iskazani porezni dimovi cijelog imanja, a ne samo naselja Miholec. Posebno su prikazani samo posjedi predijalaca. O postojanju predija početkom XV. stoljeća, tj. imanja u rukama malih plemića koji su biskupu obvezni služiti za posjede koje su držali, već sam nešto rekao, a iz spomenutog popisa poreza saznajemo koliki su dio miholečkog posjeda držali. Godine 1507.¹⁴⁴ popis na posjedu navodi šesnaest dimova u rukama predijalaca, a 1513. godine¹⁴⁵ njih dvadeset. U to vrijeme predijalce se naziva plemićima jednoselcima što znači da su oni zauzimali nešto manje od polovice cijelog imanja. U kasnijim popisima ovi su predijalci iskazani zajedno s pripadnicima istog staleža biskupove provincije Dubrave.¹⁴⁶ Zanimljivo je da na imanju Sveti Mihalj predijalci drže gotovo isti broj dimova kao i u mnogo većoj provinciji Dubrava. Razlog tome možemo tražiti u činjenici da biskup nastoji iskorištavanje udaljenog imanja Sveti Mihalj u što većoj mjeri povjeriti drugima jer ga je teško mogao iskorištavati u vlastitoj režiji.

Prema popisima poreza, veličina biskupskog imanja Sveti Mihalj¹⁴⁷ bila je oko trideset poreznih

dimova što s dvadesetak selišta predijalaca može značiti od pet do osam sela. Nažalost, u srednjovjekovnim dokumentima od naselja se navode samo Miholec i Fodrovec. Područje posjeda možemo dobiti isključivanjem okolnih, bolje poznatih posjeda i naselja te korištenjem kasnijih popisa samog posjeda. Na istoku možemo isključiti selo Među jer se ono javlja izvan miholečkog posjeda, u popisu poreza iz 1578. godine¹⁴⁸ javlja se s Orehovcem. Granica imanja na toj strani vjerojatno nije sezala do potoka Kamešnice uz koji je bio posjed Gušcerovec. Na jugu treba isključiti selo Gregurovec i njegovo šire područje koje je u srednjem vijeku spadalo pod vlastelinstvo Veliki Kalnik, kao i zapadnija sela Zaistovec i Peršinovec. Dio južne međe između Zaistovca i Gregurevca nije moguće ni približno odrediti. Na zapadu u miholečki posjed treba uključiti Brezje jer se kao dio imanja spominje 1598. godine,¹⁴⁹ a na sjeveru bar mali dio prostora između potoka Reke, Črneca i Klenovca koje zahvaća međa Kamenika, prethodnika Svetog Mihalja-Miholca iz 1201. godine.

Crkva Svetog Mihalja u Miholcu

Nema sumnje da podatak iz 1244. godine¹⁵⁰ koji govori o cesti koja »vodi iz Svetog Mihalja u Zagreb« navodi na misao da je u to vrijeme u Miholcu postojala crkva ili kapela posvećena ovom svecu. Titular crkve dao je ime cijelom biskupskom posjedu, kao i naselju Miholcu, zamijenivši staro ime Kamenik. Prvi poznati ondašnji župnik bio je Ivan koji se spominje 1325. godine.¹⁵¹

25./ je napisao da se posjed otprilike poklapao sa današnjom župom Miholec, ali to ne stoji jer u posjed svakako nisu bila uključena sela Gregurovec, Zaistovec i Rovci koja su bila dio velikokalničkog vlastelinstva, a danas su u župi Miholec.

148 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 307.

149 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 457.

150 CD, IV., 1244. 5. X., str. 242.

151 CD, IX., 1325. 17. III., str. 229. Vjerojatno se miholečki župnik spominje i nešto ranije, tj. 1318. godine (CD, VIII., 1318. 25. V., str. 500./ kad je »biskupov župnik od Kalnika« (»plebanus noster de Kemluk«) vršio obhod međa zemlje Dol (vjerojatno kasniji Fodrovec). Ovo još treba istražiti.

142 Podatak iz 1430. godine (PSZB, VI., str. 330./ kada se spominje crkva Svetog Mihalja »in Miholantz« vjerojatno se ne odnosi na Miholec i crkvu u njemu nego na crkvu Svetog Mihalja i posjed Miholjanec zagrebačkog biskupa u Podravini. Ovdje mogu primijetiti da je izvođenje imena mjesta od titulara crkava u Podravini bilo ponešto drugačije nego u krajevima južnije. Tako su u Podravini od titulara crkava kao što je Sveti Mihalj i Sveti Martin izvedena imena naselja Miholjanec i Martijanec dok su južnije nastala imena Miholec i Martinec. Dakle, u prvom slučaju to su duži, a u drugom kraći oblici.

143 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 25., 51., 57., 92. i 120.

144 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 25.

145 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 57.

146 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 91. i 127.

147 Buturac /Regesta za povijest Križevaca i okolice, str.

Neobično je da Svetog Mihalja nema u desetak godina kasnije napravljenom popisu župa Zagrebačke biskupije.¹⁵² U sljedećem sličnom popisu iz 1501. godine,¹⁵³ osim župnika, u župi služuju i dva kapelana, što znači da je ondašnja župa bila prilično važna. Pitanje je da li su kapelani služili baš uz župnu crkvu ili u filijalnim kapelama o kojima nije ništa zabilježeno. Današnja crkva podignuta je krajem XV. stoljeća, a zvonik je dograđen početkom XVI. stoljeća pa, sukladno opasnom vremenu u kojem je nastao, ima obrambene značajke.¹⁵⁴ Da bi se ustanovili temelji starije crkve koji sigurno postoje, kao i odnos crkve prema gradištu na kojem se nalazi te ostacima opkopa oko nje, trebala bi se provesti arheološka istraživanja. Na istraživanje pozivaju i toponimi Kula i Crkvište na području Miholca.¹⁵⁵ Ovakva mjesna imena obično znače postojanje ostataka utvrde, odnosno crkve.

Fodrovec

Povijest Fodrovca možemo pratiti od 1318. godine¹⁵⁶ kad je pred zagrebačkim biskupom izvršena kupoprodaja imanja Dol »u biskupovoj županiji pod Kalnikom«, tj. posjeda Sveti Mihalj, odnosno Miholec. Prodavači su bili biskupovi predijalci Bartol, sin Petra i Nikola, sin Slaveca, a kupac Stjepan zvani Fodor. U ispravi se nalazi i opis međa u kojem se kao međaš navodi selo ili imanje »Perchinouchi«, tj. današnji zaselak Peršinovci jugozapadno od Gornjeg Fodrovca. U opisu međa imanje Dol ima otprilike isti odnos

prema Peršinovcima kao i Fodrovec danas. Drugi toponim je »Malareca« koji bi, prema opisu, mogao biti današnji potok Vranča. Međa dva puta prelazi spomenuti potok pa se može pretpostaviti da je obuhvaćala područja sela Gornji i Donji Fodrovec. Mislim da su susjedstvo s Peršinovcem i ime novog vlasnika Fodora, po kojem su Fodrovci vjerojatno dobili ime, dovoljni za prikaz međe predijalnog posjeda Fodrovca, dijela većeg imanja Sveti Mihalj, odnosno Miholec.¹⁵⁷

Prvo spominjanje Fodrovca njegovim današnjim imenom potječe iz 1410. godine¹⁵⁸ kad zagrebački biskup ovaj predij daruje Grguru, sinu Andrije, sinu Danotha de Adija i njegovim bratićima Ivanu i Nikoli, sinovima Pavla, sina istog Danotha. Zanimljiv je niz prijašnjih vlasnika predija Fodrovec koji se ovdje nabrajaju jer je rijetko da iz jedne isprave saznamo za tako dugi slijed vlasnika nekog imanja. Prvi vlasnik bio je Petar zvani Fodor, vjerojatno sin, ako ne i unuk Stjepana Fodora, navedenog 1318. godine. Petru je biskup oduzeo imanje zbog nevjere. Sljedeći je predijalac ovdje bio neki Grexa, ali on je umro bez potomaka pa je biskup posjed dodijelio magistru Mirku, sinu Ivana od Vrbovca.¹⁵⁹ I Mirko je posjed izgubio pa je on neko vrijeme bio u vlasništvu varadinskog biskupa, a nakon njega Stjepana Horvata koji ga također gubi zbog nevjere pa dolazi do ove darovnice Danothovim potomcima. Iste godine oni su uvedeni u posjed, a zagrebački biskupi su im kasnije potvrdili ovu darovnicu. Godine 1421.¹⁶⁰

152 Zdenko Balog / Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku, str. 53./ postavio je tezu da se ova crkva ne spominje u popisu iz 1334. godine jer je na neki način bila povezana sa sepulkralcima iz Glogovnice, pozivajući se na dokument iz 1430. godine gdje se radi o župi »in Miholantz«. Kako sam već napisao, ovdje se vjerojatno radi o Miholjancu u Podravini tako da bi teza o sepulkralcima u Miholcu otpala.

153 Rački, Popis župa Zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine, str. 220.

154 Katarina Horvat Levaj, u: Križevci-grad i spomenici, str. 348.

155 Vladimir Palošika, Kulturno-povijesni spomenici okoliće Križevaca, Križevci: Vlastita naknada, 2002., str. 21.

156 CD, VIII., 1318. 25. V., str. 500-501.

157 Zanimljivo je da Josip Buturac / Buturac, Regesta za povijest Križevaca i okolice, str. 13/ smatra da se ovdje radi o dijelu vlastelinstva Mali Kalnik, iako se to ni po čemu ne može zaključiti. Prije je moguća zamjena s vlastelinstvom Veliki Kalnik jer su Peršinovci koji se ovdje spominju bili njegov dio. Možda zbunjuje što se govori o biskupovoj županiji pod Kalnikom te je autor tražio neki veći prostor koji bi taj naziv obuhvatio (npr. jedno ili drugo kalničko vlastelinstvo). Ali, kako sam već napisao, ovdje u Miholcu (tada Kameniku) 1193. godine upravlja biskupov župan (»comes«), kao i na drugim njegovim imanjima, pa tako nije neobično da se i ovaj posjed naziva županija (»comitatus«).

158 PSZB, V., 1410. 21. I., str. 341-342.

159 Mirko je bio iz velikaške obitelji te je ovo još jedan primjer kako su biskupi davali predije i bogatim plemićima.

160 PSZB, VI., 1421. 4. III., str. 11.

izvršena je zamjena, vjerojatno dijela Fodrovca, za posjed Zeršinec u ivaničkoj provinciji. Godine 1412.¹⁶¹ biskup oslobađa Fodrovec od davanja dijela daća zajedničkih cijelom posjedu Sveti Mihalj, a vjerojatno i od neke vrste jurisdikcije vesnika, odnosno sudaca iz Miholca.

U sljedećim godinama XV. stoljeća vijesti o Fodrovcu su vrlo rijetke, a počinju se javljati tek s popisima poreza od 1507. do 1520. godine.¹⁶² Neobično je da se Fodrovec u ovim popisima spominje bez ikakve veze sa Svetim Mihaljem (Miholcem), pa čak i sa zagrebačkim biskupom. Predijalci na miholečkom imanju sposebno su iskazani, a Fodrovec koji je prije bio predij u vlasništvu biskupa, javlja se sasvim nezavisno. Tek u kasnijim popisima, primjerice iz 1574. godine,¹⁶³ vidimo da ova veza nije prekinuta jer su Fodrovec i Miholec zajedno u biskupovom vlasništvu. U periodu od 1507. do 1520. godine Fodrovcem su gospodarila dva do tri vlasnika, a njegova ukupna veličina bila je od četrnaest do dvadeset poreznih dimova, što bi moglo odgovarati dvama ili trima selima. Odvojenost od Svetog Mihalja može se objasniti objavljivanjem novih dokumenata, posebice onih iz arhiva Zagrebačke nadbiskupije. Novi podaci možda mogu objasniti i pojavu čak triju naselja po imenu Fodrovec na malom prostoru. Inače, u srednjem vijeku istoimeno naselje nalazilo se i na području Virovitičke županije, ali to ne predstavlja problem u istraživanju.

Vlastelinstvo Veliki Kalnik

Vlastelinstvo Veliki Kalnik zahvaćalo je veliki dio prostora današnje općine Sveti Petar Orehovec, a dijelilo se u dva dijela. Sjeverni dio obuhvaćao je područja današnjih sela Hižanovec, Gornji i Donji Vukovec, Finčevac, Vinarec, Bogačevo, Hrgovec, Mikovec, Zamladinec, Gornja i Donja Dedina, a možda i Piškovec. Na južnom dijelu danas su sela Rovci, Zaistovec, Gregurovec, Kapela i Sela.

161 PSZB, V., 1412. 18. IX., str. 390.

162 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 25., 51., 57., 92. i 121.

163 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 272.

Kamešnica-Kalnik (međa iz 1217. godine)

Povijest sjevernog dijela kalničkog vlastelinstva možda je najbolje početi s opisom međa imanja Kamešnica, odnosno Kalnik iz 1217. godine. Osim što opisuje dio tadašnjeg prostora, ovaj opis dijelom je koristan i za odvajanje zemalja vlastelinstva od onih u rukama malog i srednjeg plemstva, a ta granica očuvala se i stoljećima kasnije.

Opis međa iz 1217. godine zapisan je u kraljevoj potvrđnici neimenovanog posjeda Zagrebačkom kaptolu.¹⁶⁴ Iz daljnjeg teksta isprave vidljivo je da se imanje zove Kalnik. Do tog zaključka došla je i Lelja Dobronić koja je ovdje opisanu zemlju izjednačila s kaptolskim posjedom »Kemesnice« spomenutim u ispravi iz 1221. godine.¹⁶⁵ Iz opisa međa jasno je da se ovaj posjed mogao zvati dvama imenima: jednim po potoku Kamešnici koji teče njegovom sredinom i drugim ili po gradu na njemu (Veliki Kalnik) ili po planini koje je dobar dio zahvaćao.

Međa zahvaća veliki prostor s jedne i druge strane kalničkog bila, ali za potrebe ove teme dovoljno je obraditi dio međe koji ide kroz područje današnje općine Sveti Petar Orehovec. U analizi polazim od pretpostavke da je granica vlastelinstva Veliki Kalnik i zemalja njemu podložnih plemenitaša u srednjem vijeku bila uglavnom nepromijenjena i da podaci iz kasnijeg vremena, pa čak i iz novog vijeka, mogu pomoći pri rekonstrukciji ove međe.

Međa počinje na potoku Koruškoj, južno od sela Sveta Helena Koruška i ide na zapad do potoka Kamešnice gdje je međaš neki Nikola. Kamešnicom međa ide uzvodno do mjesta gdje su međaši ključari (»...meta clauigerorum...«), a zatim do potoka Šiprač kojim ide nizvodno do njegova utoka u potok Kamešnicu. Nedaleko od ovog mjesta utječe i potok »Celnic« koji međa također

164 CD, III., 1217., prije 23. VIII., str. 150-151.

165 Dobronić, *Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog Kaptola prema izvorima XIII. i XIV. stoljeća*, RAD JAZU, knj. 286., Zagreb, 1952., str. 172.

prelazi i ide do potoka Orehovca, a zatim do toponima Maline.

Za ovaj dio međe važno je mjesto gdje potok Šiprač, koji i danas nosi isto neobično ime, utječe u potok Kamešnicu. Iako je na starijim kartama¹⁶⁶ ušće Šiprača ucrtano kod Žibrinovca, danas je ono kod Zamladinca i Bočkovca, a pretpostavljam da je tako bilo i u srednjem vijeku. Tako je međa došla do sjevernog ruba Bočkovca, kratko išla uzvodno Kamešnicom pa se Šipračem vraćala na jug. Granica Velikog Kalnika zahvaćala je vjerojatno dio Bočkovca jer se 1608. godine¹⁶⁷ u sklopu vlastelinstva spominje i Gornji Bočkovec. Potok »Celnica«¹⁶⁸ Lelja Dobronić izjednačila je s današnjim potokom Salnik. Ona piše da je na karti iz 1894. godine potok zabilježen kao Selnik, a da ga danas ovdašnji stanovnici zovu Seljanec.¹⁶⁸ Dakle, očito je da postoji nejasnoća oko imena potoka, ali slažem se s autoricom da »Celnica«¹⁶⁹ može biti samo potok koji teče od Kalnika prema jugu. Osim imena, problem s potokom Salnikom je i njegovo ušće u Kamešnicu jer se na većini karata ovi potoci spajaju kod Guščerovca, a na karti 1: 25.000¹⁶⁹ postoji odvojak kod Bočkovca. Na temelju opisa međe iz kojeg se vidi da su ušća Šiprača i Salnika jedno blizu drugoga, mislim da je u srednjem vijeku Salnik utjecao u Kamešnicu kod Zamladinca. Ključari koji se spominju kao međaši svakako su službenici križevačkog grada, ali se njihov posjed ne može povezati ni s jednim drugim srednjovjekovnim dokumentom tako pa ovaj podatak ne pomaže pri određivanju međe. Lelja Dobronić¹⁷⁰ na terenu sjeverno od Črnčevca otkrila je toponim Ključarevina koji se može dovoditi u vezu sa spomenutim ključarima, ali se ne može povezati

s njihovim imanjem o kojem je ovdje riječ jer se ono očito nalazilo na potoku Kamešnici.

Međa zatim ide od potoka Salnika do potoka Orehovca. Ovaj dio opisa veoma je kratak i čini se jednostavnim, ali ovdje se nalazi i selo Seljanec koje je 1608. godine¹⁷¹ pripadalo velikokalničkom vlastelinstvu te selo Črnčevac zapisano 1598. godine¹⁷² kao dio imanja Guščerovec. Gotovo je sigurno da su područja ovih sela u srednjem vijeku pripadala različitim posjedima i da ih je vjerojatno razdvajala i granica iz 1217. godine. Područja Mikovca i Hrgovca treba uključiti u kalničko područje jer se, iako tek u novom vijeku, spominju kao sela kalničkih plemenitaša. Dakle, međa je ostavljala potok Salnik sjeverno od Seljanca, išla između Mikovca i Črnčevca, a uz sjeverni rub Črnčevca izlazila na potok Orehovec.

Međa zatim dolazi do zagonetnog toponima Maline. Lelja Dobronić¹⁷³ ostavila je ovo mjesno ime nerazriješenim jer ga nije našla na kartama, u dokumentima ni na terenu. Josip Buturac¹⁷⁴ u svojoj kritici njenog rada piše da je Malina brdo kraj izvora potoka Orehovec i da je riječ o istom lokalitetu koji se u srednjem vijeku naziva Nagmal ili Veliki dol. Autor nije naveo kako je došao do ovih podataka pa ih Lelja Dobronić opravdano odbacuje u svom odgovoru.¹⁷⁵ Slažem se s njenim mišljenjem i ovaj toponim prepuštam daljnjim istraživačima. Uz Maline, kao međaš spominje se i Ižan kojeg su razni autori povezivali sa selom Hižanovcem, ali čini mi se da je ono preдалeko i da bi međa morala prijeći bar potok Kleno-

166 *Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća, Križevačka županija*, Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2004., sekcija 19.

167 AC, sv. IV., str. 504. i 505.

168 Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog Kaptola prema izvorima XIII. i XIV. stoljeća, str. 174.

169 Karta 1: 25. 000., sekcija MIHOLEC.

170 Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog Kaptola prema izvorima XIII. i XIV. stoljeća, str. 174. Josip Buturac/Buturac, Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201., str. 171./ je našao isti toponim sjeverno od Bogačeva što je još dalje od prostora opisanog u ispravi.

171 AC, sv. IV., str. 504. i 505. U ispravi iz 1469. godine spominje se selo Selnik kraj Orehovca u vlasništvu plemića iz Orehovca što se može povezati s potokom Salnikom, pogotovo zato što se ime Selnik javlja kao jedno od imena ovog potoka, ali povezivanje sa Seljancem zasad ne dolazi u obzir.

172 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 453.

173 Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog Kaptola prema izvorima XIII. i XIV. stoljeća, str. 174.

174 Buturac, Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201.VII., str. 171.

175 Dobronić, Osvrt na kritiku mojih Topografija srednjovjekovnih posjeda zagrebačkih biskupa i Kaptola, str. 246.

vec da bi došla u njegovu blizinu, a ne prelazi ga. Mislim da je spomenuti Ižan posjedovao zemlje oko Svetog Petra Orehovca, kao što sam već pisao na drugom mjestu te da je ovdje spomenuti njegov posjed bio sjeverno od Svetog Petra Orehovca i činio dio orehovečkog posjeda. Međa je, dakle, nakon Črnčevca i prelaska potoka Orehovca išla usporedo s ovim potokom na sjever i nije se približavala Hižanovcu, kako su pretpostavili Lelja Dobronić¹⁷⁶ i Josip Buturac.¹⁷⁷ Međa je zatim dolazila do Brezovice, danas selo Kalnik, ali to nije tema ovog rada.

Opisana međa zahvaćala je samo dio kasnijeg, vjerojatno i ranijeg, vlastelinstva Veliki Kalnik, i to prostor na kojem je u kasnom srednjem vijeku bio vesnikat Kamešnica, a dijelom možda i područje trgovišta Brezovica. Ovdje su danas sela Piškovec, dio Bočkovca, Zamladinec, Selanec, Mikovec i Hrgovec o kojima nalazimo malo podataka u srednjovjekovnim dokumentima.

Zamladinec

Ovo selo javlja se u dokumentima iz 1444. godine¹⁷⁸ kad je Urban, sin Petra iz Zamladineca, mijenjao kalničke župane koji su otišli u rat s kraljem. U popisima poreza u Zamladincu kao posjednici zapisani su neki Mihalj 1495. godine, Juraj Pathaky 1507. godine i podžupan Andrija 1517. i, vjerojatno, 1520. godine. U svakom popisu zapisan je samo jedan porezni dim.¹⁷⁹

Seljanec

U srednjem vijeku ovo naselje, odnosno posjed spominje se samo u popisima poreza u razdoblju od 1507. do 1520. godine.¹⁸⁰ Vlasnik posjeda

koji je 1507. godine zapisan kao »Zelyan« je Juraj Župan, a 1517. i 1520. godine Petar i Mihalj, obojica literati. Ova trojica vlasnika imaju imanja i u Potoku i u Žibrinovcu prikazana zajedno sa zemljama u Seljancu pa se ne može reći koliki su bili njihovi ondašnji posjedi.

Mikovec

Za ovaj posjed postoji samo jedan podatak iz srednjeg vijeka. Godine 1495.¹⁸¹ u popisima poreza zapisano je da ovdje neki Gašpar u vlasništvu ima jedan porezni dim.

Hižanovec

Posjed Hižanovec prvi put spominje se 1384. godine¹⁸² kao pridjevak kalničkog plemenitaša (»nobilis castri«) Blaža Ižanovog kad on prodaje vinograd na području vinogradarskog brijega Obreža. Kupac je njegov brat Stjepan, a pristanak su dala i njihova braća Juraj, Višak i Petar. Tom prilikom omeđena je jedna manja čestica zemlje na kojoj se spominje toponim »Chelysche« i vinograd »Wysag«. Spomenutu braću i njihova oca, kao i njihov posjed na području Hižanovca, možemo pratiti i dublje u prošlost. Braća se spominju već 1368. godine.¹⁸³ Te su godine uspjeli dobiti spor za svoju zemlju s obje strane potoka Bogacheva, danas potok Črnec koji teče uz Hižanovec. Na međi se, osim navedenog potoka, spominju danas nepoznata imena brda »Zleme«, »Solmlech« i »Zeumcni« ili »Zeunichni« te prijelaz zvani Gat. Na međi je zanimljiva cesta koja vodi »od velikog grada prema crkvi Blažene Djevice« (»de maiori castro versus ecclesiam beate virginis«). Zasiurno je riječ o cesti koja vodi od Velikog Kalnika prema crkvi Blažene Djevice Marije u Gornjoj Rijeci. Posjed također međaši s livadama »manjeg grada«, tj. s područjem Malog Kalnika koje je počinjalo kod potoka Črnca. Na međi su i livade Vo-

176 Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201., karta 3.

177 Buturac, Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201., VII., str. 170.

178 Laszowski, Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, VZA, VII., str. 9.

179 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 14., 25., 92. i 121.

180 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 25., 92. i 121.

181 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 15. Ali i za ovaj podatak dvojbeno je da li pripada Mikovcu kraj Svetog Petra Orehovca jer je zapisan u dijelu popisa u kojem su imanja oko Žabnice.

182 CD, XVI., 1384. 16. VIII., str. 482.

183 CD, XIV., 1368. 21. III., str. 124-126.

jnovca, a spominje se i samo selo. Jedna od međašnih oznaka je i »magna via Ebres«, vjerojatno cesta koja ide do brijega Obrež ili pokraj njega. Iako svi navedeni toponimi danas nisu poznati, može se reći da oni omeđuju područje sela Hižanovca ili bar njegov veliki dio. Godine 1383.¹⁸⁴ opet se spominju Ižanovi sinovi. Neobično je da se 1386. godine¹⁸⁵ jedan od braće, točnije Juraj, javlja s pridjevkom »de Woynouch«.

U ovom kraju neki Ižan spominje se već i generaciju ranije, 1339. godine¹⁸⁶ i 1344. godine.¹⁸⁷ U oba slučaja prisutan je kod rješavanja posjedovnih odnosa uz potok Brestovicu koji se nalazi tek nešto južnije od Hižanovca, na području sela Finčevca. Tom prilikom Ižan je naveden kao sin Vojina. Iz svega navedenog i pretpostavke da je ovaj Ižan ista osoba kao i otac gore navedene braće, možemo zaključiti da je upravo po njemu Hižanovec dobio ime, ali i da su plemići od Hižanovca potekli od plemića iz Vojnovca kojem je ime dao Ižanov otac Vojin. Možda se zato plemići iz Hižanovca u jednoj ispravi nazivaju i de »Woynouch«.

Na širem području se ime Ižan javlja i i mnogo ranije, početkom XIII. stoljeća, pa se dio autora, kad govori o nastanku sela Hižanovca i njegova imena, poziva na ovo vrijeme. Kao što sam već spomenuo, Ižan je 1201. godine¹⁸⁸ međaš zemlje Kamenik (područje Miholca), veoma daleko od Hižanovca. Iste godine Ižan je i zapadni međaš vlastelinstva Dubrave zagrebačkog biskupa, otprilike na području Vrbovca, što ga još manje veže uz ovo selo pod Kalnikom. Godine 1217.¹⁸⁹ Ižan je međaš kaptolskog posjeda Kamešnice, dijela kasnijeg vlastelinstva Veliki Kalnik. U to vrijeme njegovo međašno imanje moglo bi se smjestiti bliže Hižanovcu, ali je i to upitno. Ako se u sva tri slučaja radi o istoj osobi, a po posjedima njegovih potomaka čini se da je tako, tad je riječ o nekom jačem posjedniku, a nikako pretku malih potkalmičkih plemenitaša. U svakom slučaju, vreme-

nski razmak je prevelik, a poveznih dokumenata nema. Vjerojatnija je pretpostavka da je Hižanovec osnovan u vrijeme Ižana spomenutog 1339. i 1344. godine te da je po njemu dobio ime.

Ižanovi sinovi su krajem XIV. stoljeća posjedovali zemlje u Brestovici južno od Hižanovca, kao što se i spominje 1389., 1395. i 1399. godine,¹⁹⁰ u Podolnici (nepoznata lokacija) 1396. godine,¹⁹¹ vinograde pod brdom »Zyl« (nepoznata lokacija) 1385.¹⁹² i 1404. godine¹⁹³ i na brdu Obrež kraj Hižanovca 1384.¹⁹⁴ i 1404. godine.¹⁹⁵ Jedan od braće je 1404. godine¹⁹⁶ kupio dio posjeda Prikraj, vjerojatno nije riječ o Prikraju južno od Križevaca. Godine 1432.¹⁹⁷ u Hižanovcu se posljednji put spominju posjednici koji se pouzdano mogu povezati s Ižanovim sinovima.

Godine 1451.¹⁹⁸ s pridjevkom »de Ysanowcz« zapisan je Valentin, sin Jurja, kojeg zasad ne mogu povezati ni s jednom obitelji iz ovog kraja. Od 1455. godine¹⁹⁹ u Hižanovcu se spominje obitelj Pisačić. Prvi iz ove obitelji spominju se Stjepan i njegove sestre. Njihov otac Nikola nosio je nadimak Pisac, odakle je i izvedeno prezime obitelji. Stjepan se navodi i u ispravama iz 1465. i 1466. godine.²⁰⁰ Njegov potomak vjerojatno je Matija Pisačić literat iz Hižanovca spomenut 1509. godine.²⁰¹ Godine 1516.²⁰² spominje se i Baltazar, potomak spomenute obitelji, vjerojatno ista osoba kao i Baltazar iz Hižanovca poznat iz popisa poreza za 1520. godinu²⁰³ i Baltazar iz popisa ka-

190 CD, XVII., 1389. 27. IV., str. 196.-197.; CD, XVIII., 1395. 26. I., str. 7.-8.; 1399. 14. X., str. 490-491.

191 CD, XVIII., 1396. 2. V., str. 116.

192 CD, XVI., 1385. 18. VII., str. 535.

193 ZHIJA, 2., 1404. 3. VI., str. 335.

194 CD, XVI., 1384. 16. VIII., str. 482.

195 ZHIJA, 2., 1404. 3. VI., str. 335.

196 ZHIJA, 2., 1404. 22. IV., str. 335.

197 ZHIJA, 2., 1432. 20. V., str. 371.

198 Laszowski, Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, VZA VII., str. 11.

199 ZHIJA, 3., 1455. 30. IX., str. 584.

200 ZHIJA, 3., 1465. 6. VIII., str. 602.; 1466. 29. IV., str. 604.

201 ZHIJA, 4., 1509. 19. VII., str. 529.

202 ZHIJA, 5., 1516. 25. V., str. 534.

203 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 120.

184 CD XVI., 1383. 11. VIII., str. 384.

185 CD, XVII., 1386. 17. VI., str. 27.

186 CD, X., 1339. 12. X., str. 496.

187 CD, XI., 1344. 3. VIII., str. 147.

188 CD, III., 1201., str. 9.

189 CD, III., 1217., prij. 23. VIII., str. 151.

lničkih plemenitaša iz 1526. godine.²⁰⁴ Iz drugih obitelji u Hižanovcu spominje se Ivan Većeslavec i žena mu Barbara 1494., 1495. i 1497. godine²⁰⁵ koji osim zemlje ovdje imaju i mlin na potoku Bogačevo. Godine 1502.²⁰⁶ spominju se i Otavličići koji su 1494. godine²⁰⁷ nosili pridjevnik »od Drokovca«, odakle su vjerojatno došli u Hižanovec. Osim njih, spominje se Fličić koji 1481. godine²⁰⁸ nosi pridjevnik »de Waynowcz siue Isanowcz«, na temelju čega možemo zaključiti da je možda iz Vojnovca i Pisković 1501. godine.²⁰⁹ U prošlosti Hižanovca javljaju se i plemići s pridjevcima »de Czwnowcz« (1499. godine²¹⁰) i »de Patak« (1495. i 1509. godine²¹¹). U Hižanovcu je, trajno ili povremeno, zemlju posjedovao i župnik crkve Blažene Djevice Marije ispod Malog Kalnika koji se spominje 1499. i 1516. godine²¹²). U popisima poreza iz 1507. i 1520. godine²¹³ u Hižanovcu se navode samo jedan do tri porezna dima. Navedeno ne znači da je gospodarska snaga ovog sela, odnosno posjeda, bila tako mala, već da je većina zemlje bila u rukama plemenitaša koji su imali tako male posjede da oni nisu bili za oporezivanje.

Brestovica

Danas u potkalničkom kraju ne postoji selo ovakvog imena, ali iz dokumenata se može prilično točno ustanoviti mjesto gdje se nalazilo.

Toponim Brestovica javlja se 1339. godine.²¹⁴ kad se spominje potok Brestovica na međi posje-

da Finecovih sinova. Prema opisu, ovaj potok nalazio se istočno od potoka Bogačevo, današnji potok Črnec. Nema sumnje da se u srednjem vijeku Brestovicom nazivao potočić koji teče iz Vojnovca uz Finčevac. Godine 1342.²¹⁵ prvi put spominje se posjed istog imena u vlasništvu već spomenutih Finecovih sinova. Dvije godine kasnije, 1344. godine,²¹⁶ kad su i opisane njegove granice, posjed je u vlasništvu Martinova sina Ivana i Petkova sina Pavla. Na međi se opet nalazi potok Brestovica, a saznajemo i ime njegovog izvora, Brestovičke glave. Na jednom dijelu međe nalazi se šuma »Cray« čije se ime kao Kraje sačuvalo do danas istočno od Finčevca. Prema opisu, omeđena zemlja nalazila se između današnjih sela Finčevca i Hižanovca.

Godine 1387.²¹⁷ spominje se plemenitaš (»nobilis castri«) Adrian, sin Grgura »de Brezthouicha«. Zanimljiva je činjenica da Adrian dvije godine kasnije²¹⁸ nosi pridjevnik »de Finchowcz«. Spomenute godine on prodaje zemlju na području Brestovice (»in territorio Breztowicza«) na kojem se spominju toponimi Gornji i Donji Plečec, a u blizini njih i šuma »Cray«. Zemlju je kupio Stjepan, sin Ižana koji zemlju u Brestovici kupuje i 1395. godine.²¹⁹ Sinovi Ižana 1399. godine²²⁰ među sobom dijele zemlje u Brestovici, ali se ovdje i dalje, npr. 1416. godine,²²¹ spominje Adrian s pridjevkom »de Brestowicha«. Oko posjeda u Brestovici spore se 1435. godine²²² Adrianova kćer Agata i plemići iz Potoka. Godine 1456. godine²²³ navodi se posjed »Bresztovycza kraj«. Vjerojatno je riječ o dvije nedaleke čestice zemlje od kojih je jedna dobila ime po Brestovici, a druga po šumi Kraje. Godine 1494.²²⁴ spominje se Margareta, kći Pavla literata iz Brestovice, koja prodaje

204 Lelja Dobronić, Kalnički plemenitaši, Zagreb: Ogranak Križevci Matice hrvatske, 1998., str. 82.

205 ZHIJA, 4., 1494. 20. X., str. 476.; 1495. 24. V., str. 478.; 1497. 5. III., str. 484.

206 ZHIJA, 4., 1502. 16. X., str. 506.

207 ZHIJA, 4., 1494. 20. X., str. 476.

208 Milan Šufflay, Iz arhiva ugarskog narodnog muzeja, VZA, VIII., str. 159.

209 ZHIJA, 4., 1501. 22. VIII., str. 503.

210 ZHIJA, 4., 1499. 29. XII., str. 494.

211 ZHIJA, 4., 1495. 24. V., str. 478.; 1509. 19. VII., str. 529.

212 ZHIJA, 4., 1499. 29. XII., str. 494.; ZHIJ 5., 1516. 25. V., str. 534.

213 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 25. i 120.

214 CD X., 1339. 12. X., str. 496.

215 ZHIJA, 2., 1342. 9. VIII., str. 304.

216 CD XI., 1344. 3. VIII., str. 147-148.

217 CD, XVII., 1387. 1. X., str. 92-93.

218 CD, XVII., 1389. 27. IV., str. 196-197.

219 CD, XVIII., 1395. 26. I., str. 7-8.

220 CD, XVIII., 1399. 14. X., str. 490-491.

221 ZHIJA, 2., 1416. 14. VI., str. 350.

222 E. Laszowski, Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, VZA VII., str. 8.

223 ZHIJA, 3., 1456. 19. IV., str. 585.

224 ZHIJA, 4., 1494. 17. V., str. 475.

vinograd Bijelščak svojoj sestri Barbari i njenom mužu Nikoli »de Czwnowcz«. Ovaj Nikola se u popisu poreza iz 1517. godine²²⁵ vjerojatno krije pod prezimenom »Chwnoczy« pod kojim posjeduje dva porezna dima u Finčevcu i Brestovici.

Možemo zaključiti da se imena naselja, odnosno posjeda Finčevac i Brestovica ponekad izjednačavaju kao, primjerice, u slučaju Adriana koji nosi pridjevak i po jednom i po drugom posjedu ili kasnije, tj. 1613. godine²²⁶ kad se za nekog potkalničkog plemenitaša iz Finčevca navodi da ima zemlju »u Finčevcu odnosno Brestovici« (»in Fynchewcz aliter Breztowycza«). Ipak, iz drugih dokumenata očito je da je riječ o dva posebna naselja jer se ponekad javljaju zajedno, ali zapisana odvojeno. Pretpostavljam da se naselje Brestovica nalazilo na mjestu gdje sam ubicirao posjed opisan 1344. godine, tj. između Finčevca i Hižanovca. Moguće je čak da se radi o današnjim selima Gornji i Donji Vukovec.

Iščitavajući stare isprave treba biti oprezan da ne bi došlo do miješanja podataka koji se odnose na potkalničku Brestovicu i na istoimeno selo u okolini Svetog Petra Čvrsteca.²²⁷ Ponekad je slučaj da se u radovima povjesničara jedna ili obje spomenute Brestovice zamijene s nekadašnjom Brezovicom pod Velikim Kalnikom, danas selo Kalnik.

Finčevac

Povijest Finčevca možemo pratiti od 1339. godine²²⁸ kad je Jakovu, Jurju, Pavlu i Grguru, sinovima Fineca (»Fynech«) potvrđen njihov posjed. U ovoj ispravi Finčevac se ne spominje, ali opisane su međe zemlje na njegovom području. Također, ovo je prvi spomen čovjeka po kojem je selo dobilo ime. U opisu međa navodi se potok Brestovica. Kao što sam već rekao u prethodnom poglavlju, riječ je o potoku koji teče uz Finčevac

i utječe u Klenovec, a zapisan je kao »Brezto-uicha« i »Breztnicha« te potok »Bogacheua«, danas Črnek. Većina omeđene zemlje nalazila se između ova dva potoka, a dio se nalazio i s lijeve, istočne strane potoka Brestovca, vjerojatno baš na mjestu gdje se danas nalazi selo Finčevac. U ispravi se spominju još neke čestice u vlasništvu Finecovih sinova, a nalazile su se pod brijegom s vinogradima Obrežom koji i danas nosi isto ime. Svoja nekadašnja imena danas su zadržali i potok Klenovec, u ispravi »Klenouch«, a možda i »Kelanouch« i šuma Kraje (»Cray«) istočno od Finčevca gdje sinovi Fineca imaju posjed. Od ostalih toponima navodi se brdo »Torchyn« kraj potoka Bogačeva, ali nije poznato gdje se ono nalazilo.

Nekoliko godina kasnije, tj. 1342. godine,²²⁹ izvršen je ophod međa zemalja istih Finecovih sinova na posjedu »Klenouch alias Wygnarcz«, današnje selo Vinarec. Ovaj opis međa nije mi dostupan pa ne znam je li riječ o nekoj od čestica koje se spominju u prethodnoj ispravi. Pavao i Jakov, sinovi Fineca, spominju se 1367. godine²³⁰ u vezi sa zemljama na zapadu uz rijeku Lonju, na području sela Vinično i Kračevac. Smatra se da je Pavao poginuo u dvoboju. Treći brat Grgur 1368. godine²³¹ vrši službu kalničkog zemaljskog župana.

Otada se Finecovi sinovi ne spominju, osim kad se u dokumentima poziva na stare isprave iz njihovog vremena. Umjesto toga pojavljuje ime sela Finčevca i to uglavnom kao pridjevak ovdašnjih plemenitaša. Godine 1389. godine²³² navodi se Adrian, sin Jurja, kao »plemeniti podanik grada iz Finčevca« na temelju čega možemo zaključiti da je bio kalnički plemenitaš. Isti Adrian 1387. godine²³³ nosio je pridjevak po Brestovici, što upućuje na blisku povezanost Finčevca i Brestovice.²³⁴ Uz Adriana, u ispravi iz 1389. godine

229 ZHIJA, 2., 1342. 9. VIII., str. 304.

230 CD, XIV., 1367. 24. VIII., str. 75-77.

231 CD, XIV., 1368. 21. III., str. 124.

232 CD, XVII., 1389. 27. IV., str. 196.

233 CD, XVII., 1387. 1. X., str. 92.

234 Otac spomenutog Adriana je 1387. godine zapisan kao Grgur, a 1389. godine kao Juraj; također se jedan od njegovih sinova u prvoj ispravi zove Grgur, a u drugoj Juraj. Ipak, nema sumnje da se radi o istoj osobi, odnosno osobama.

225 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 92.

226 Dobronić, Kalnički plemenitaši, str. 93.

227 Ranko Pavleš, Srednjovjekovni Čvrstec i naselja u njegovoj okolini, Cris, god. X., Križevci, 2008.g., str. 134-135.

228 CD, X., 1339. 15. X., str. 495-497.

navedeno je još nekoliko plemenitaša iz Finčevca. Njegova se kći 1435. godine²³⁵ na sudu spori za svoja prava na posjede u Finčevcu i obližnjim mjestima Vinarcu, Obrežu i Brestovici. Kasnije se ovdje spominju i drugi plemići za koje ne znamo da li su potomci prije navedenih. Godine 1455.²³⁶ s pridjevkom »de Finchewcz« spominje se Pavao Konterec, možda ista osoba kao i Pavao literat koji se spominje 1472. godine²³⁷). Pavao je s istim pridjevkom zapisan i 1492. godine, kao već pokojni.²³⁸ Kćer Pavla literata bila je udana za Nikolu »de Chunowcza«. Kao što sam već i pretpostavio, ovaj Nikola mogao bi biti ista osoba kao i »Chwonoczy« zapisan u popisu poreza iz 1517. godine²³⁹ kao vlasnik zemalja u Finčevcu i Brestovici gdje drži dva porezna dima. Godine 1526.²⁴⁰ u Finčevcu se navodi i Ivan Otavlić.

Spomenuti Finčevac pod Kalnikom pri istraživanju se ne smije zamijeniti s Fintincem u dubravskoj provinciji,²⁴¹ istoimenim selom u Zagrebačkoj županiji²⁴² ili s Fičevcem u Komarničkom kotaru.²⁴³

Vinarec

Današnje selo Vinarec prvi put spominje se 1342. godine.²⁴⁴ U to vrijeme imanje »Klenovec«, odnosno »Vinarec« bilo je u vlasništvu sinova Fineca. Budući da i danas potok Klenovec teče uz ovo selo, nije neobično da Vinarec ima dva imena. Pridjevak po Vinarcu 1416. godine²⁴⁵ nose unuci spomenutog Fineca prisutni kod prodaje vinogra-

da na području brda Obreža. Vinograd prodaju plemenitaši iz Brestovice plemenitašima iz Rovaca i Ugrinovca, danas Popovec. Godine 1435.²⁴⁶ Jelena, kći Valenta iz Vinarca i udovica Martina literata iz Potoka spori se oko imanja u Vinarcu, Finčevcu, Obrežu i Brestovici. Jelena je vjerojatno potomak Fineca spomenutog sto godina ranije jer se njeni sinovi Albert i Ivan u novom sporu oko Vinarca 1454. godine²⁴⁷ pozivaju na gore navedenu ispravu iz 1342. godine. Istu ispravu dali su potvrditi i njihovi potomci 1456.²⁴⁸ i 1481. godine.²⁴⁹

U popisima poreza iz 1500. i 1507. godine²⁵⁰ posjednikom četiri do pet poreznih dimova u Vinarcu navodi se Emerik literat, odnosno njegova udovica. Vjerojatno je ista osoba i Emerik »de Wynarcz« spomenut 1502. godine²⁵¹ u vezi s nekom zemljom u Bogačevu. U kasnijim popisima poreza vlasnicima ove zemlje zabilježeni su podban (1512. godine-pet dimova), Baltazar (1513. godine-tri dima) i Ambroz (1520. godine-dva porezna dima)²⁵². S Petrom literatom »de Wynarcz« koji je na popisu kalničkih plemenitaša 1526. godine²⁵³ završava srednjovjekovna povijest ovog mjesta.

Vinarec je bio naselje, odnosno posjed kalničkih plemenitaša jer su sinovi Fineca 1342. godine nosili tu titulu (»nobiles castri«), kao i Petar literat. Ipak, ovdje su postojala i kmetska selišta, ali još nije sasvim jasno da li su ona bila u jurisdikciji Velikog Kalnika ili samostalni posjedi plemića.

Inače, Vinarec se spominje u jednoj grupi isprava iz kojih se ne može pouzdano zaključiti da li se radi o ovom potkalničkom selu. Naime, 1358. godine²⁵⁴ plemići od Dubovca dijele zemlje u Žabnici, Vinarcu i Dubovcu. Vinarec se uz Dubovec

235 Laszowski, Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, VZA VII., str. 8.

236 ZHIJA, 3., 1455. 30. IX., str. 584.

237 Dobronić, Kalnički plemenitaši, str. 85.

238 ZHIJA, 4., 1492. 18. I., str. 467.

239 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 92.

240 Dobronić, Kalnički plemenitaši, str. 82.

241 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 25., 50., 56., 91. i 126.

242 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 440.

243 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 13.

244 ZHIJA, 2., 1342. 9. VIII., str. 304.

245 ZHIJA, 2., 1416. 14. VI., str. 350.

246 Laszowski, Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, VZA VII., 1435. 17. II. str. 8.

247 ZHIJA, 3., 1454. 15. V., str. 582.

248 ZHIJA, 3., 1456. 19. IV., str. 585.

249 ZHIJA, 3., 1481. 5. I., str. 625.

250 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 16. i 25.

251 ZHIJA, 4., 1502. 6. V., s. 505.

252 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 51., 57. i 126.

253 Dobronić, Kalnički plemenitaši, str. 82.

254 CD, XII., 1358. 13. V., str. 476-477.

spominje i 1406. godine²⁵⁵ kad se spore plemići »de Zecerye«, »de Zadorfalva« i »de Dobouch«. Jednom od plemića s pridjevkom »de Zador« 1418. godine²⁵⁶ kralj potvrđuje imanja u Vinarcu, Žabnici i Dubovcu. Vjerojatno u vezi s ovim plemićima mnogo kasnije spomenuta je obitelj Ščapac koja 1523.²⁵⁷ i 1527. godine²⁵⁸ nosi pridjevak po Vinarcu, a u popisima poreza²⁵⁹ navodi se samo u Žabnici, tj. u okolici današnjeg Žabna. Problem je što se ništa od navedenog ne može povezati s nekim lokalitetom kraj Vinarca niti s kalničkim plemenitašima pa zasad ostaje nerazriješeno o kojem je Vinarcu ovdje riječ. Selo Vinarec koje je postojalo u ivaničkoj provinciji zagrebačkog biskupa ne smijemo miješati s ovim Vinarcem pod Kalnikom.

Obrež

Ovdje nije riječ o selu Obrež istočno od Voynovca, već o vinogradarskom brijegu istog imena koji se proteže uz istočni rub Hižanovca. Kao što se može iščitati iz dokumenata, ovaj brijeg bio je važan za sve okolne posjede pa, premda je o njemu već bilo riječi u drugim poglavljima ovog rada, neke podatke nije loše ponoviti. Vinogradi »Obres« spominju se već 1339. godine,²⁶⁰ pri određivanju položaja nekih zemalja Finecovih sinova, posjednika u Finčevcu i okolini. Godine 1344.²⁶¹ plemenitaši iz Brestovice kraj Finčevca također posjeduju zemlje među vinogradima na brijegu »Obres«. Na međi imanja uz potok Bogačevo, danas Črnc, 1368. godine²⁶² spominje se velika cesta »Ebres«. Navedeno može značiti da je zbog važnosti lokaliteta cesta dobila ime po Obrežu, ali

vjerojatnije je da se na skraćeni način htjelo reći da je ova cesta vodila prema Obrežu. Vinograd »in teritorio Oberes« navodi se 1384. godine,²⁶³ kao i 1404. godine²⁶⁴ kad je u vlasništvu plemenitaša iz Hižanovca. Godine 1416.²⁶⁵ plemenitaši iz Brestovice prodaju vinograd u Obrežu plemenitašima iz Rovaca i Ugrinovca (Popovca), a vlasnicima se spominju i plemenitaši iz Vinarca. U sljedećem dokumentu iz 1435. godine²⁶⁶ riječ je možda o današnjem selu Obrež Kalnički, ali je vjerojatnije da se podaci barem dijelom odnose na brijeg o kojem je ovdje riječ. Naime, tada se vodi spor oko zemalja »in Ebres« te u Vinarcu, Finčevcu i Brestovici. Godine 1492.²⁶⁷ Juraj »de Prezechnafew« prodaje vinograd »u goricama Obrež« (»in promontorio Ebre«) Nikoli »de Chunowcz«. Kao što je vidljivo iz svih navedenih isprava, ime Obrež u polatinjenom hrvatskom obliku zapisivano je kao »Obres«, a u pomadarenom obliku kao »Ebres«, što nije rijetkost u mnogim našim srednjovjekovnim toponimima. Navedeno nije problem kod proučavanja, ali može stvoriti nedoumice kad više mjesta ima isto ime. Primjerice, osim ovog brijega pod Kalnikom, ime Obrež nosilo je i nekoliko srednjovjekovnih posjeda. U staroj maloj Križevačkoj županiji postojao je posjed Obrež kraj Ravena. Također, negdje uz potok Kamešnicu, možda oko Vrbovca, postojalo je imanje »Ebrys« koje se spominje 1280. godine.²⁶⁸

Bogačevo

U srednjem vijeku ime Bogačevo nosio je potok danas zvani Črnc i naselje (ili naselja) te posjedi uz njega. Potok se u dokumentima prvi spominje, ali je vjerojatnije da je on dobio ime po naselju, a ne obrnuto, jer su se imena ovog tipa uglavnom davala naseljima, a ne vodotocima.

255 ZHIJA, 2., 1406. 6. III., str. 337.

256 ZHIJA, 2., 1418. 8. IV., str. 353.

257 ZHIJA, 5., 1523. 23. III., str. 562.

258 Regesta isprava 16. stoljeća iz Arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, prvi dio, Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesno društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, sv. 25., Zagreb, 2007., 1527. 30. V., str. 304.

259 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 52., 93. i 122.

260 CD, X., 1339. 12. X., str. 496.

261 CD, XI., 1344. 3. VIII., str. 147-148.

262 CD, XIV., 1368. 21. III., str. 126.

263 CD, XVI., 1384. 16. VIII., str. 482.

264 ZHIJA, 2., 1404. 3. VI., str. 335.

265 ZHIJA, 2., 1416. 14. VI., str. 350.

266 Laszowski, Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, VZA VII., str. 8.

267 ZHIJA, 4., 1492. 18. I., str. 467.

268 CD, VI., 1280. 19. VII., str. 354-355.

Prije svega, treba reći da su u srednjem vijeku postojale dvije grupe posjeda istog imena od kojih je jedna bila u rukama kalničkih plemenitaša i pod upravom Velikog Kalnika, a drugu su držali pravi plemići i ona je u ranije vrijeme spadala pod staru (malu) Križevačku županiju. Granica između ova dva dijela ne može se ni približno ustanoviti na temelju dokumenata. Plemenitaši su nosili pridjevak po Bogačevu, a plemići su imali glavne posjede drugdje i nazivali se po njima.

Povijest plemićkog dijela Bogačeva možemo pratiti od 1306. godine²⁶⁹ kad Stjepan, sin Pavla, a unuk Jakše, zalaže svoje posjede »Bagacha« i dio Cirkvene. Ova isprava potvrđena je 1376. godine²⁷⁰ plemićima Ravenskim, a ista obitelj ima prava na zemlje u Bogačevu i 1466. godine²⁷¹ kad se ovaj posjed, uz njihova imanja oko Žabna i Cirkvene, spominje uz Sveti Petar Orehovec i Klenovec. Ova tri posjeda spominju se i 1457. godine²⁷² kad kanonik Petar Mikčec od Cirkvene prosvjeduje protiv njihovog zauzimanja jer je pravo na njih imala njegova obitelj. Bogačevo je, uz Klenovec i Orehovec, zapisano i 1498. i 1499. godine²⁷³ kad ih preuzima Juraj Kerecheny. U plemićki dio bogačevskih imanja vjerojatno se ubrajaju i zemlje između potoka Bogačeva i Klenovca spomenute 1342.²⁷⁴ i 1352. godine,²⁷⁵ što možemo zaključiti po tome što kod kupoprodaje, odnosno darivanja nisu prisutni kalnički službenici.

269 CD, VIII., 1306. 13. VII., str. 123. Po rekonstrukciji međa imanja Kamenik kako ih je napravila Lelja Dobronić / Dobronić, Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz god. 1201., karta 3./ moglo bi se reći da je povijest Bogačeva počela 1201. godine jer je ona međom okružila područje ovog sela. Međutim, kako sam pokazao u poglavlju o Miholcu, autoričina rekonstrukcija ima nedostataka jer međa ne bi trebala zahvaćati prostor Bogačeva nego Miholca.

270 CD, XV., 1376. 15. IX., str. 229-230.

271 ZHIJA, 3., 1466. 9. I., str. 603.

272 ZHIJA, 4., 1457. 13. II., str. 586.

273 ZHIJA, 4., 1498. 4. V., str. 488.; 20. V., str. 488.; 19. VI., str. 489.; 12. IX., str. 490.; 1499. 25. VI., str. 493.

274 CD, X., 1342. 13. IV., str. 659.

275 CD, XII., 1352. 14. VI., str. 100.

Plemenitaško Bogačevo spominje se od 1386. godine.²⁷⁶ U to vrijeme Juraj, sin Benka, »plemenitaš grada Velikog Kalnika iz Bogačeva« (»nobilis castri de Maiori Kemluk de Bogachew«) obavljao je neki posao oko zalaganja zemlje kraj potoka Bogačeva. Jurjev brat Ivan spominje se 1416. godine²⁷⁷ kao kraljev izaslanik pri nekom sporu oko Koruške i Čvrsteca. Godine 1415.²⁷⁸ prvi put izravno spominje se jedan plemenitaški posjed u Bogačevu, i to neka zemlja pokojnog plemenitaša Ivana od Bogačeva koju kupuju sinovi Jurja, sina Benkovog. Zanimljiva je sadržaj oporuke Jurjevog sina Tome sastavljena 1420. godine²⁷⁹ iz koje se vide odnosi plemenitaša iz Bogačeva prema okolicu. Toma je želio biti pokopan u crkvi Blažene Djevice Marije pod Malim Kalnikom, ali ostavlja darove i crkvama Svetog Brcka i Svetog Martina pod Velikim Kalnikom. Također spominje i svoje zemlje na brijegu Obrež kod Hižanovca pod Kalnikom, vjerojatno misli na samo Bogačevo, i na biskupovom području »in Episkopatu«, vjerojatno oko biskupovog Miholca. Osim posjeda, Toma spominje i brojne predmete i konje koje ostavlja svojoj djeci. Izvršitelji oporuke bili su župnici iz navedenih župa Blažene Djevice Marije i Svetog Martina te plemići iz sela Potoka. Osim njih, pri sastavljanju oporuke bili su prisutni župnik i kapelan iz Svetog Petra Orehovca. Osim Tome, i drugi su bogačevski plemenitaši imali zemlje izvan Bogačeva, primjerice, Grgur, sin Blaža u Ugrinovcu (Popovcu) 1435. godine.²⁸⁰

U više isprava²⁸¹ u razdoblju od 1481. do 1523. godine spominje se Petar iz Bogačeva. On je 1481. godine²⁸² na Općem sudu u Zagrebu optužen, ali, kao i drugi optuženi plemići, nije kažnjen. U popi-

276 CD, XVII., 1386. 17. VI., str. 27.

277 Laszowski, Listine općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, VZA VII., str. 34

278 ZHIJA, 2., 1415. 3. XII., str. 350.

279 PSZB, VI., 1421. 31. I., str. 5-7.

280 ZHIJA, 2., 1435. 29. III., str. 375.

281 Vjerojatno se u podacima o Petru koje ovdje navodim uvijek radi o istoj osobi, iako to nije sasvim sigurno u nekim slučajevima.

282 Šufflay, Iz arhiva ugarskog narodnog muzeja, VZA VIII., str. 159.

sima poreza iz 1512., 1513. i 1520. godine²⁸³ Petar u Bogačevu gospodari malim posjedom veličine dva porezna dima, što je ipak više od onoga što su imali mnogi kalnički plemenitaši, njegovi staleški drugovi. Od 1516. godine Petar se pojavljuje kao posjednik i u Podravini jer mu je žena bila iz Grbaševca.²⁸⁴ Na svom očinskom imanju u Bogačevu pretrpio je nasilja od ljudi Jurja Brandenburškoga, o čemu je provedena i istraga 1522. godine.²⁸⁵ Godine 1526.²⁸⁶ popisan je s drugim kalničkim plemenitašima u potvrdi njihovih povlastica. Zanimljiv je način na koji je u ispravama zapisivano njegovo prezime i pridjevak. U dva navrata zapisan je kao Petar Bogachoczy de Bogachowcz. Riječ je o kasnosrednjovjekovnom načinu pretvorbe plemićkog pridjevka u prezime (Bogachoczy-po posjedu Bogačevo), i to po mađarskom modelu, ali mu se ipak dodaje pridjevak po istom imanju »de Bogacho« ili »de Bogachowcz«.

Hrvatski model ovoga prezimena glasio bi otprilike Bogačevečki. U popisima poreza u Bogačevu prije Petra posjednik je bio neki Juraj.²⁸⁷ Vjerojatno je riječ o Jurju »de Bogachowcz« navedenom u jednoj ispravi u vezi s kalničkim plemenitašima izdanoj 1492. godine.²⁸⁸ U Bogačevu je 1512. i 1513. godine²⁸⁹ jedan porezni dim imala i udovica Pučić. U ispravi iz 1502. godine²⁹⁰ saznajemo za neke toponime na imanju Bogačevo, što je inače rijetkost. Spomenuti su oranica Županja reber i šuma Klanec. Ne znam da li danas postoje ova mjesna imena.

U slučaju kad kralj 1505. godine²⁹¹ daruje Stjepanu od Praščevca plemićki dvor u Bogačevu i vinograd koji su nakon smrti Mihalja Križana od

Bogačeva ostali bez vlasnika, vjerojatno se radi o posjedu jednog plemenitaša koji je ovom darovnicom prešao u ruke »nekalničkog« plemića. Ne znamo da li je Stjepan ovim činom preuzeo i neke obveze prema Velikom Kalniku.

Južni dio kalničkog vlastelinstva

O zemljama u južnim dijelovima današnje Općine Sveti Petar Orehovec koje su pripadale Velikom Klaniku saznajemo već 1244. godine²⁹² kad je na sjevernoj međi imanja Dulepska, na gornjem toku istoimenog potoka kao međaš zapisana »zemlja grada Kalnika« i kad se navode se »podanici grada Kalnika« (»jobagiones castris Kemluk«). Ovo međašenje teško je točno smjestiti, ali možemo reći da se nalazilo na širokom prostoru između izvora potoka Dulepske i sela Zaistovca za koje pouzdano znamo da je bilo dio vlastelinstva. Možemo sumnjati da je riječ o Malom Kalniku, ali sumnju razbija isprava iz sljedeće godine. Naime, 1245. godine²⁹³ na sjevernoj granici rakovečkog vlastelinstva, zapadnog susjeda imanja Dulepska, međašima se spominju posjedi dvaju Kalnika. Onaj istočniji svakako je Veliki Kalnik, odnosno zemlje kojima se iz njega upravljalo, a koje se nastavljaju na istok do međašenja s Dulepskom.

Gregurovec

Gregurovec se u dokumentima javlja kasno, na samom kraju srednjeg vijeka, i to samo u popisima poreza krajem XV. i početkom XVI. stoljeća.²⁹⁴ Nemamo vijesti o samom naselju jer je u popisima

283 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 52., 57. i 126.

284 ZHIJA, 5., 1516. 6. IV., str. 533.; 1517. 22. II., str. 539.; 1520. 24. II., str. 550.; 18. VIII., str. 552.; 4. X., str. 552.; 1521. 22. VI., str. 554.; 1523. 1. VII., str. 563.

285 ZHIJA, 5., 1522. 6. V., str. 556.

286 Dobronić, Kalnički plemenitaši, str. 82.

287 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 14.

288 Dobronić, Kalnički plemenitaši, str. 83.

289 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 52. i 57.

290 ZHIJA, 4., 1502. 6. V., str. 505.

291 ZHIJA, 4., 1505. 27. II., str. 517.

292 CD, IV., 1244. 5. X., str. 242.

293 CD, IV., 1245. 12. XII., str. 285.

294 Gledajući popis dokumenata koji je pod natuknicom Gregurovec zapisao Georg Heller/Heller, Comitatus Crisiensis, tr. 87./ mogli bi pomisliti da je povijest Gregurovca ipak puno starija. Ali podaci koje autor donosi za 1217. i 1481. godinu nemaju veze s ovim selom jer se u prvom slučaju radi o utvrdi na Kalniku (castrum Gregorii), a u drugom o posjedu Gregorjevec u Komarničkom kotaru. Slično je i s podacima koje pod istom takvom natuknicom donosi Zdenko Balog/Balog, Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku, str. 109/ jer se podatak iz 1254. godine odnosi na posjednike iz okolice Varaždinskih Toplica, a onaj iz 1344. godine na Finčevac.

Gregurovec samo ime vesnikata, tj. upravne jedinice velikokalničkog vlastelinstva. Broj zapisanih poreznih dimova prilično je velik pa je vesnikat Gregurovec, da je bio samostalan, mogao biti vlastelinstvo srednje veličine. Godine 1495. ovdje je bilo pedeset i osam dimova. U sljedećem popisu iz 1512. godine broj dimova je znatno manji i iznosi samo dvadeset i osam dimova. Ovo smanjenje tipično je za cijelo vlastelinstvo Veliki Kalnik, ali zasad ga ne znam objasniti. Uskoro se vesnikat oporavlja te u popisu 1513. godine doseže do trideset i devet dimova, 1517. godine broj dimova je isti, a 1520. godine pada na trideset i dva porezna dima. Godine 1533. vesnikat se spominje u popisu poreza, ali nije zapisan broj dimova.²⁹⁵

Iz navedenog se može zaključiti da je selo Gregurovec u srednjem vijeku imalo priličnu važnost jer je bilo sjedište lokalne samouprave, tj. u njemu je sjedio vesnik, seoski sudac i upravitelj u ime vlastelinstva.²⁹⁶ Ne znamo koliki je bio prostor vesnikata, kako je bio naseljen te da li je imao prostornu vezu s vesnikatom Peršinovec dalje na zapadu. Također ne znamo kada i kako je postao dio vlastelinstva Veliki Kalnik, ni u kakvom je odnosu bio prema nekadašnjoj maloj Križevačkoj županiji čiji ga je teritorij okruživao gotovo u potpunosti.

Na širem području Gregurovca, točnije uz selo Sela Ravenska, postoji toponim Budin²⁹⁷ koji obično označava ostatke neke stare građevine. Trebalo bi istražiti radi li se o srednjovjekovnom ili još starijem lokalitetu.

Peršinovec

Već 1318. godine²⁹⁸ spominje se posjed »Perchinouchi« na međi imanja Dol (dio posjeda Miholec, vjerojatno kasniji Fodrovec). Nije navedeno kome su Peršinovci u to vrijeme pripadali. Tek kasnije, tj. 1428. godine²⁹⁹ saznajemo da je ovo selo, odnosno posjed pripadalo Velikom Kalniku jer su

295 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 14., 51., 57., 92., 121. i 133.

296 Ovo zaključujem samo iz činjenice što se po Gregurovcu nazivao vesnikat.

297 Karta 1: 25. 000., sekcija MIHOLEC.

298 CD, VIII., 1318. 25. V., str. 500-501.

299 ZHIJA, 2., 1428. 21. XII., str. 367.

pred kalničkim županom Tomo i Nikola, sinovi Jurja »de Perchinowcha« prodavali zemlju plemićima iz Čunovca. Ovo je i jedini spomen Peršinovca u vezi s kalničkim plemenitašima. U popisima poreza selo ja dalo ime jednom od vesnikata velikokalničkog vlastelinstva. Popisani dimovi su kmetski, tj. izravno vlastelinski, a ne plemenitaški posjed. Godine 1495. vesnikat je imao dvadeset i osam poreznih dimova, a zatim je 1512. godine, kao i na cijelom vlastelinstvu, njihov broj pao na svega dvanaest. S istim brojem dimova vesnikat se 1513. godine naziva Peršinovec i Đurinovec. U popisima 1517. i 1520. godine Peršinovec se ne spominje, ali možemo pretpostaviti da je riječ o istom vesnikatu pod dvojnim imenom Đurinovec i Radešić. Godine 1533.³⁰⁰ Peršinovec je iskazan kao posebna jedinica vlastelinstva, odvojen i od Radešića i od Đurinovca, ali nije zapisan broj dimova. Iz ovih se podataka može zaključiti da je Peršinovec kratko imao izvjestan stupanj centraliteta za selišta rasuta od Peršinovca preko Đurinovca do Radešića kraj rijeke Lonje. Promjene imena vesnikata znače mijenjanje organizacije južnih dijelova vlastelinstva Veliki Kalnik, ali tome ne znamo razlog.

Rovci

Srednjovjekovno selo Rovci koje postoji i danas prvi put u dokumentima spominje se 1409. godine³⁰¹ kad su Dioniz i Valentin, sinovi Mihalja, uvedeni u svoje ondašnje posjede. Nekoliko dana kasnije, ista braća uvedena su i u svoj posjed u selu Potok pod Velikim Kalnikom pa ne čudi što nose dvostruki pridjev »de Pothok et Rowch«. Oba uvoda izvršena su po nalogu kalničkog kaštelana i zemaljskog župana. Sinovi Mihalja bili su kalnički plemenitaši (»nobiles jobagiones castri Maiori Kemlek«) što znači da su Rovci bili pod upravom Velikog Kalnika. Dvostruki pridjev ima i plemenitaš Martin, sin Stjepana »de Rowcha et de Wgrinoucha« koji 1416. godine³⁰² kupuje vi-

300 Adamček, Kampuš, Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću, str. 14., 51., 57. i 133.

301 *Povijesni izvori Slavonije, Baranje i Srijema*, sv. I., Osijek, 2002., 1409. 19. III., str. 456.

302 ZHIJA, 2., 1416. 14. VI., str. 350.

nograd na brijegu Obrež od plemenitaša iz Brestovice. Isti Martin 1433. godine,³⁰³ samo sad s pridjevkom »de Rouech«, kupuje drugi vinograd kraj sela Visoko na zapadnom dijelu kalničkog područja. Srednji vijek u Rovcima završava s Blažom Drinčićem koji je 1526. godine³⁰⁴ jedan od mnogih kalničkih plemenitaša nabrojanih u potvrđi njihovih povlastica.

Zaistovec

Kalnički plemenitaš Urban, sin Blaža »de Zayzthoucha« 1409. godine³⁰⁵ prisutan je kod uvoda u neku zemlju u Rovcima. Godine 1424.³⁰⁶ Tomo i Juraj, sinovi Maleca, također plemenitaši i iz istog sela, prodaju zemlju pred kalničkim županom. Godine 1519. spominje se Juraj Verčak iz Zaistovca,³⁰⁷ a 1526. godine³⁰⁸ Mihalj Verčak »de Zaysthowcz« jedan je od kalničkih plemenitaša spomenutih u ispravi o njihovim povlasticama.

Na temelju ovih nekoliko podataka o Zaistovcu možemo zaključiti da su na ovom prostoru posjede imali plemenitaši te da su i oni i njihova imanja pripadali Velikom Kalniku. Sjeverno od sela postoji toponim Cerkvišće³⁰⁹ koji obično označava mjesto gdje se nalazila crkva. U dokumentima nema ništa o crkvenim objektima na ovom području pa bi bilo zanimljivo istražiti o čemu je riječ.

Zaključak

Područje obrađeno u članku koje je danas Općina Sveti Petar Orehovec, u srednjem vijeku nije bilo cjelina ni u kojem obliku. Ipak, i iz ovako postavljene teme mogući su ozbiljni zaključci, posebno na razini manjih posjedovnih i naseobnih jedinica.

U poglavljima o Svetom Petru Orehovcu i Guščerovcu izneseni su svi poznati podaci, a dokazuje se i kontinuitet vlasništva od Ižana koji se spominje krajem XII. stoljeća do kraja srednjeg vijeka. U vezi s oba posjeda navode se i podaci o crkvama na njima i o kaštelu Guščerovec. Kamešnica, Klenovec i Šalamunovec posjedi su koje možemo svrstati u istu skupinu s dva spomenuta imanja jer ih je također posjedovalo malo i srednje plemstvo.

Imanje Sveti Mihalj-Miholec zagrebačkog biskupa opisano je u dva dijela. U prvom dijelu obrađen je Miholec. Dokazuje se da je ovo imanje isto što i posjed Kamenik čije su međe opisane djelomično 1193., a u cjelini 1201. godine. Starija historiografija smjestila je Kamenik nešto sjevernije. Obrađeni su i miholečki predijalci, trgovište Miholec i crkva Svetog Mihalja. Posjed Fodrovec, iako dio posjeda Miholec, imao je nešto drugačiju povijest koju možemo pratiti od 1318. godine kad se zvao Dol.

Vlastelinstvo Veliki Kalnik zauzimalo je sjeverni i južni dio analiziranog područja. U sjevernom dijelu analiza počinje s međom posjeda Kamešnica-Kalnik opisanom 1217. godine kojom se određuje kasnija granica vlastelinstva prema zemljama oko Svetog Petra Orehovca u vlasništvu malog i srednjeg plemstva. Zaključci analize međe ponešto se razlikuju od rezultata do kojih je došla Lelja Dobronić. Naselja na vlastelinstvu opisana su uglavnom na temelju kalničkih plemenitaša jer su podaci o njima najbrojniji. Kod Hižanovca i Finčevca proučene su obitelji plemenitaša po kojima su ova sela i dobila ime. U odlomku o Hižanovcu pokušalo se oboriti tezu da je selo dobilo ime po Ižanu koji je živio u XII. i XIII. stoljeću i povezati nastanak sela s drugim Ižanom koji se spominje sredinom XIV. stoljeća. Uz Hižanovec i Finčevac, prvi put detaljno je opisano i nestalo selo Brestovica. Vlastelinstvu je pripadalo i selo Vinarec, vinogradarski brijeg Obrež i dio područja Bogačeva, a na istočnom dijelu sela Zamladinec, Seljanec i Mikovec o kojima je najmanje podataka. U južnom dijelu vlastelinstva izneseni su podaci o selima Gregurovec, Zaistovec, Peršinovec i Rovci.

303 Laszowski, Listine ..., VZA VII., str. 7.

304 Dobronić, Kalnički plemenitaši, str. 82.

305 Povijesni izvori Slavonije, Baranje i Srijema, 1409. 19. III., str. 456.

306 ZHIJA, 2., 1424. 25. IV., str. 361.

307 Peklić, Župa Miholec-DVD Miholec 1912-2002. g., str. 71.

308 Dobronić, Kalnički plemenitaši, str. 82.

309 Karta 1: 25.000., sekcija MIHOLEC.

Literatura i izvori

AC-Acta comitialia/Hrvatski saborski spisi/, vol. IV., Zagreb, 1917.

Adamček, Josip, Kampuš, Ivan. 1976. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV. i XVI. stoljeću*, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Centar za povijesne znanosti, OOUR Institut za hrvatsku povijest.

Badurina, Anđelko, Fischer, Miljenka. 1993. Kamešnica, u: *Križevci-grad i okolica*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, str. 346.

Balog, Zdenko. 2003. *Križevačko-kalnička regija u srednjem vijeku*, Križevci: Matica Hrvatska, Ogranak Križevci.

Bosendorfer, Josip. 1910. *Crtice iz slavonske povijesti*, Osijek.

Buturac, Josip, Dr. Lelja Dobronić. 1951. Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz godine 1201., Rad JAZU, knj. 283.;

Buturac, Josip, Dr. Lelja Dobronić. 1952. Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog Kaptola prema izvorima XIII. i XIV. stoljeća, Zagreb, Rad JAZU, str. 286.

Buturac, Josip. 1979. *Povijest Gornje Rijeke i okolice*, Gornja Rijeka: Rkt Župa Gornja Rijeka.

Buturac, Josip. 1991. *Regesta za povijest Križevaca i okolice*, Križevci: Skupština općine Križevci.

CD-Codex diplomaticus regni Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae, uredili Tadija Smičiklas i drugi, Zagreb.

Csanky, Dezso. 1893. *Korosmegye a XV. században*, Budapest: Ertekezések a tört.-tud. korebol.

Dobronić, Lelja. 1951. Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkih biskupa prema ispravi kralja Emerika iz godine 1201., *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, knj. 283., Zagreb, str. 245-329.

Dobronić, Lelja. 1952. Topografija zemljišnih posjeda zagrebačkog Kaptola prema izvorima XIII. i XIV. stoljeća, *Rad Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, knj. 256., Zagreb, str. 171-256.

Dobronić, Lelja. 1955. Osvrt na kritiku mojih Topografija srednjovjekovnih posjeda zagrebačkih biskupa i kaptola, *Historijski zbornik*, god. VIII., Zagreb, str. 245-247.

Dobronić, Lelja. 1998. *Kalnički plemenitaši*, Križevci: Ogranak Križevci Matice hrvatske.

Domljan, Žarko. 1993. Gušcerovec, u: *Križevci-grad i okolica*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, str. 329.

Domljan, Žarko, Fischer, Miljenka, Horvat-Levaj, Katarina. 1993. Sveti Petar Orehovec, u: *Križevci-grad i okolica*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, str. 379.

Heller, Georg. 1978. *Comitatus Crisiensis*, Munchen: Universitat Munchen.

(a) Horvat-Levaj, Katarina. 1993. Gušcerovec, u: *Križevci-grad i okolica*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, str. 329.

(b) Horvat-Levaj, Katarina. 1993. Miholec, u: *Križevci-grad i okolica*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, str. 348.

(c) Horvat-Levaj, Katarina. 1993. Sveti Petar Orehovec, u: *Križevci, grad i okolica*, Zagreb: Institut za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, str. 379.

HNTZ-Hrvatska na tajnim zemljovidima 18. i 19. stoljeća, *Križevačka županija*, sekcija 19., Zagreb: Hrvatski institut za povijest, 2004.

Laszowski, Emilij. 1905. Listine Općine Svete Jelene Koruške kraj Križevaca, *Vjesnik kraljevskog hrvatsko-dalmatinsko-slavonskog arhiva*, god. VII., Zagreb.

Maček, Pavao. 2008. *Rod Orehovečkih od Svetog Petra Orehovca*, Zagreb: Društvo za povijesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«.

Malyus, Elemer. 1938. A szlavoniai es horvatorszagi kozepkori palos kolostorok oklevelei az Orszagos Leveltarban, *Leveltari kozlemenyek*, VIII., Budapest.

Palošika, Vladimir. 2002. *Kulturno-povijesni spomenici okolice Križevaca*, Križevci: Vlastita naklada.

Pavleš, Ranko. 2008. Srednjovjekovni Čvrstec i naselja u njegovoj okolini, *Cris*, god. X., Križevci, str. 130-140.

Peklić, Ivan. 2002. *Župa Miholec, Dobrovoljno vatrogasno društvo Miholec 1912.-2002. g.*, Miholec: Dobrovoljno vatrogasno društvo Miholec.

PISBS-Povijesni izvori Slavonije, Baranje i Srijema, sv. I., Osijek, 2002.

PSZB-Povijesni spomenici zagrebačke biskupije. 1992. Priredio Ive Mažuran, sv. V., Zagreb: Kršćanska sadašnjost i Arhiv Hrvatske.

Rački Franjo. 1872. Popis župa Zagrebačke biskupije, *Starine Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, knj. 4., Zagreb, str. 220.

REGESTI-Regesti isprava 16. stoljeća iz arhiva Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Antun Mayer i sur., prvi dio, *Zbornik Odsjeka povijesnih znanosti Zavoda povijesno društvenih znanosti Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti*, sv. 25., Zagreb, 2007., str. 297.-329.

Stipišić, Josip, Šamšalović, Miljen. 1959-1963. Isprave u arhivu Jugoslavenske akademije, *Zbornik Historijskog instituta JAZU*, vol. 2.-5., Zagreb.

Šišić, Ferdo. 1938. Nekoliko isprava iz početka XV. stoljeća, *Starine Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti*, knj. 39., Zagreb.

Škvorc, Đuro. 2005. Župa Svetog Petra apostola u Svetom Petru Orehovcu, *Cris*, god. VII., Križevci, str. 123-133.

Šufflay, Milan. 1906. Iz arhiva ugarskog narodnog muzeja, *Vjesnik kraljevskog hrvatsko-dalmatinsko-slavonskog arhiva*, god. VIII.

TOPOGRAFSKA KARTA 1:25000., sekcija Miholec, izdao i tiskao Vojnogeografski institut, Beograd, naručilac: Geodetska uprava SR Hrvatske, 1982.

VOJNA KARTA 1:50000., sekcija Čakovec 4., Geografski institut JNA, Beograd, 1951.

Summary

Municipality of Sveti Petar Orehovec in the Middle Ages

Keywords: Sveti Petar Orehovec, Guščerovec, Kamešnica, Klenovec, Šalamunovec, Miholec, Kamenik, Fodrovec, Veliki Kalnik, Hižanovec, Brestovica, Finčevac, Vinarec, Obrež, Gregurovec, Peršinovec, Middle Ages

The area described lies to the west and north-west of Križevci. This text speaks about properties Sveti Petar Orehovec and Guščerovec possessed by mid-scale gentry mainly descending from the prefect Ižan who lived at the end of 12th and beginning of 13th centuries. Then follows the property called Sveti Mihalj /Saint Michael)-Miholec which belonged to the bishop of Zagreb. A part of the text speaks about Veliki Kalnik situated in the north and south of the area. In its northern part there were settlements Hižanovec, Vinarec, Klenovec, Brestovica, Finčevac, Bogačevo and Zamladinec, and in the southern part there were Peršinovci, Zaistovec and Gregurovec. A special attention is paid to the Kalnik noblemen. Most properties and settlements date from the Middle Ages and were recorded in mediaeval documents. It is worth mentioning that a thorough analysis should be made regarding historic topography.